

A – Činnost Tribunálu v roce 2009

Autor: předseda Marc Jaeger

Díky rozšířením se obsazení Tribunálu rozrostlo a obvykle neuplyne rok, aniž by nastala změna v jeho složení, a to i nad rámec částečné obměny jeho členů. V roce 2009 tak odešli dva členové: Virpi Tiili, jež byla soudkyní Tribunálu od roku 1995, a Daniel Šváby, který byl soudcem Tribunálu od roku 2004, a nahradili je Heikki Kanninen a Juraj Schwarcz.

Ze statistického úhlu pohledu uplynulý rok pokračoval ve sledování předchozího trendu. Došlo tak k předložení velkého počtu nových věcí (568), což je přes menší snížení v porovnání s rokem 2008 počet výrazně vyšší než počty zaznamenané v předcházejících letech. V důsledku toho se přes neustálé snahy v tomto směru nepodařilo snížit počet probíhajících věcí, ačkoliv se potvrdilo citelné zlepšení v počtu vyřízených věcí (555).

V roce 2009 se rovněž odehrály dvě výjimečné události.

V první řadě oslavil soud své 20. výročí. V rámci konference „Od výročí 20 let k horizontu roku 2020 – Postavit Tribunál zítřka na pevných základech“, organizované při této příležitosti, se konaly diskuse a byly předneseny velmi podnětné příspěvky účastníků z nejrůznějších odborných kruhů¹. Zazněly významné úvahy o budoucnosti soudu, jeho poslání a fungování, které potvrdily přesvědčení Tribunálu, že je třeba pokračovat v reformách, včetně strukturálních, za účelem zajištění stále vyšší úrovně ochrany právních subjektů.

Zadruhé v roce 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva. Ačkoliv se zásadní vliv této smlouvy na strukturu evropské integrace neprojevuje prvoplánově ve vztahu k soudním orgánům Unie, je třeba uvést některé aspekty, které budou mít bezpochyby na Tribunál dopad. Jedná se v první řadě o nový název soudu: „Soud prvního stupně Evropských společenství“ byl přejmenován na „Tribunál“ Evropské unie, aby byla zohledněna jeho pravomoc rozhodovat o kasačních opravných prostředcích v oblasti veřejné služby. Dále se jedná o zmírnění podmínek pro přípustnost žalob na neplatnost podaných jednotlivci proti právním aktům s obecnou působností. Došlo také k rozšíření pravomoci Tribunálu na určité žaloby podané jednotlivci v oblasti jednak společné zahraniční a bezpečnostní politiky a jednak policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Listina základních práv Evropské unie krom toho získala stejnou právní sílu jako Smlouvy. Tyto změny, které představují významný krok vpřed co se týče soudní ochrany, by mohly mít značný vliv jak na objem, tak na povahu soudní agendy Tribunálu.

Účelem následujícího textu je pokusit se podat obraz rozmanitosti a v některých případech komplexnosti rozsahu působnosti Tribunálu jako soudu, který rozhoduje o otázkách legality (I), o náhradě škody (II), o kasačních opravných prostředcích (III) a o předběžných opatřeních (IV).

¹ Tyto příspěvky jsou k dispozici na internetové stránce www.curia.europa.eu a publikace o konferenci bude vydána v průběhu roku 2010.

* Z důvodu přehlednosti a s ohledem na kontinuitu soudního orgánu bude v následujícím textu používán výhradně tento nový název, bez ohledu na chronologii.

I. Soudní agenda v oblasti přezkumu legality

Přípustnost žalob podaných na základě článku 230 ES

1. Akty, proti kterým lze podat žalobu

Akty, proti kterým lze podat žalobu na neplatnost ve smyslu článku 230 ES, jsou opatření zakládající právně závazné účinky, kterými jsou dotčeny zájmy žalobce tím, že podstatným způsobem mění jeho právní postavení².

V rozsudku ze dne 9. září 2009, *Brink's Security Luxembourg v. Komise* (T-437/05, dosud nezveřejněný) týkajícím se žádosti o přístup k určitým dokumentům v rámci případu, kdy žalobkyně zpochybnila přidělení veřejné zakázky konkurenční společnosti, se Tribunál novým způsobem vyjádřil k otázce případných zmírnění tohoto vymezení.

V projednávané věci byl napadeným aktem dopis Komise, ve kterém informovala žalobkyni o svém odmítnutí sdělit jí složení výboru hodnotícího nabídky předložené uchazeči. Řízení o přístupu k dokumentům Komise upravené články 6 až 8 nařízení (ES) č. 1049/2001³ se přitom odehrává ve dvou etapách. Žadatel musí nejprve předložit Komisi původní žádost o přístup k dokumentům. Poté, v případě úplného nebo částečného zamítnutí, může žadatel podat potvrzující žádost generálnímu tajemníkovi Komise. V případě úplného nebo částečného zamítnutí může žadatel podat žalobu proti Komisi za podmínek stanovených článkem 230 ES. Pouze opatření přijaté generálním tajemníkem tak může vyvolávat právní účinky, jimiž mohou být dotčeny zájmy žadatele, a tudíž být předmětem žaloby na neplatnost.

Tribunál z toho dovodil, že žaloba na neplatnost podaná proti zamítnutí původní žádosti není v zásadě přípustná. Tribunál nicméně uvádí, že Komise opomenula ve svém zamítavém dopise žalobkyni informovat o jejím právu podat potvrzující žádost, ačkoliv to nařízení č. 1049/2001 ukládá. Důsledkem takové nesrovnalosti je skutečnost, že žaloba na neplatnost podaná proti zamítnutí původní žádosti je výjimečně přípustná. Kdyby tomu bylo jinak, mohla by se Komise případně vyhnout soudnímu přezkumu na základě jí přičitatelné formální vady. Jak přitom vyplývá z judikatury, vzhledem k tomu, že je Evropské společenství společenstvím práva, v němž jeho orgány podléhají přezkumu souladu svých aktů se Smlouvou, musí být procesní podmínky pro žaloby podané k soudu vykládány v co největším možném rozsahu tak, aby mohly být použity způsobem přispívajícím k provedení cíle, jímž je zajištění účinné soudní ochrany práv, která pro právní subjekty vyplývají z práva Unie.

2. Aktivní legitimace

Článek 230 čtvrtý pododstavec ES podmiňuje přípustnost žalob podaných jednotlivci proti aktům, jež jim nejsou určeny, dvojnásobně podmínkou, že napadený akt se musí žalobce bezprostředně a osobně dotýkat. Podle judikatury mohou jiné fyzické nebo právnické osoby než adresáři rozhodnutí tvrdit, že jsou osobně dotčeny, pouze tehdy, pokud je toto rozhodnutí zasahuje z důvodu určitých vlastností, které jsou pro ně zvláštní, nebo faktické situace, která je vymezuje vzhledem ke všem ostatním osobám, a tím je individualizuje způsobem obdobným tomu, jakým

² Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. listopadu 1981, *IBM v. Komise*, 60/81, Recueil, s. 2639, bod 9.

³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 ze dne 30. května 2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise (Úř. věst. L 145, s. 43; Zvl. vyd. 01/03, s. 331).

by byl individualizován adresát takového rozhodnutí⁴. Mimoto musí mít akt, aby se jednotlivce bezprostředně dotýkal, bezprostřední účinky na právní postavení dotyčné osoby a jeho provedení musí mít čistě automatický charakter a vyplývat pouze z právní úpravy Společenství bez použití prováděcích předpisů⁵.

Ve věci *Vischim v. Komise* (rozsudek ze dne 7. října 2009, T-420/05, dosud nezveřejněný) navrhovala žalobkyně zrušení směrnice Komise 2005/53/ES ze dne 16. září 2005⁶, kterou se mění směrnice Rady 91/414/EHS⁷ tak, že se do její přílohy I (jež obsahuje seznam látek, jejichž uvedení na trh členské státy povolují) zařazuje účinná látka chlorthalonil, kterou žalobkyně vyrábí, a současně se stanoví určité podmínky, zvláště co se týče maximálního obsahu hexachlorobenzenu (HCB) v této látce. Na základě těchto předpisů jsou členské státy povinny změnit nebo zrušit stávající povolení týkající se přípravků na ochranu rostlin, které obsahují chlorthalonil, jenž tyto podmínky nespĺňuje.

Vzhledem k tomu, že uvedená směrnice je obecně závazným aktem, Tribunál zdůrazňuje, že ačkoliv čl. 230 čtvrtý pododstavec ES výslovně připustnost žalob na neplatnost podaných fyzickou nebo právnickou osobou proti směrnici neupravuje, z judikatury nicméně vyplývá, že tato okolnost sama o sobě není dostačující k tomu, aby byly takové žaloby prohlášeny za nepřipustné. Orgány totiž nemohou pouhou volbou formy dotčeného aktu vyloučit soudní ochranu, kterou toto ustanovení Smlouvy jednotlivcům zaručuje, jelikož obecná závaznost napadeného aktu nevylučuje, že by se mohl určitých fyzických nebo právnických osob bezprostředně a osobně dotýkat. V takovém případě může mít akt Unie zároveň jak charakter obecný, tak – s ohledem na určité hospodářské subjekty – povahu rozhodnutí. Tribunál uvedl, že směrnice 91/414 stanoví, že hodnotící postup týkající se účinných látek, které již byly na trh uvedeny, je zahájen oznámením dotyčného producenta, který předloží dokumentaci obsahující údaje nezbytné k tomuto účelu a poskytuje součinnost v různých fázích přezkumu uvedené dokumentace, a měl za to, že žalobkyni, jako původkyni oznámení, svědčí procesní záruky, a z tohoto důvodu je napadenou směrnicí osobně dotčena.

Co se týče podmínky bezprostředního dotčení, Tribunál konstatoval, že Komise přijetím napadené směrnice, v níž rozhodla, že chlorthalonil bude za určitých podmínek zařazen do přílohy I směrnice 91/414, ukončila posuzování této účinné látky. Navíc byly členské státy na základě uvedené směrnice povinny znovu přezkoumat povolení týkající se přípravků na ochranu rostlin, jež tuto látku obsahují, a ověřit, zda vyhovují požadavkům na maximální obsah HCB, při čemž členské státy neměly žádnou volnost uvážení. Napadená směrnice se tedy žalobkyně bezprostředně dotýká jakožto podniku vyrábějícího tuto účinnou látku, a žaloba na neplatnost je tudíž přípustná.

3. Lhůta pro podání žaloby

V rozsudcích ze dne 10. června 2009, *Polsko v. Komise* (T-257/04, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) a ze dne 2. října 2009, *Kypr v. Komise* (T-300/05 a T-316/05, nezveřejněný) byla řešena otázka určení počátku dvouměsíční lhůty stanovené čl. 230 pátým

⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1963, *Plaumann v. Komise*, 25/62, Recueil, s. 197.

⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. května 1998, *Dreyfus v. Komise*, C-386/96 P, Recueil, s. I-2309, bod 43.

⁶ Úř. věst. L 241, s. 51.

⁷ Směrnice Rady 91/414/EHS ze dne 15. července 1991 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh (Úř. věst. L 230, s. 1, Zvl. vyd. 03/11, s. 332). Podle této směrnice je povolení uvedení na trh možné pouze tehdy, lze-li na základě současných vědeckotechnických poznatků předpokládat, že přípravky na ochranu rostlin obsahující dotyčnou účinnou látku budou splňovat určité podmínky spočívající v tom, že nebudou mít škodlivé účinky na zdraví lidí a zvířat nebo na životní prostředí.

pododstavcem ES v případě žaloby na neplatnost podané přístupujícím státem proti nařízení, jež ukládá přijetí přechodných opatření v oblasti zemědělství a bylo přijato a vyhlášeno před přistoupením tohoto státu. V projednávaných případech Polská republika a Kyperská republika tvrdily, že lhůta pro podání žaloby nemohla začít běžet ještě před jejich přistoupením k Unii, jelikož to bylo podmínkou pro vstup dotčeného nařízení v platnost.

Tribunál v tomto ohledu připomněl, že podle čl. 230 pátého pododstavce ES musí být žaloba na neplatnost podána ve lhůtě dvou měsíců ode dne vyhlášení aktu a že striktní používání právní úpravy týkající se procesních lhůt odpovídá požadavku právní jistoty a nutnosti vyhnout se veškeré diskriminaci nebo svévolnému zacházení při výkonu spravedlnosti. Vzhledem k okolnostem v projednávaných věcech z toho vyvodil, že žaloby byly podány pozdě a argumenty dotyčných států nemohou tento závěr vyvrátit. Tribunál zaprvé považoval otázku podmínění vstupu dotčených nařízení v platnost přistoupením dotyčných států za irelevantní vzhledem k tomu, že svědčí o záměně mezi dovolatelností aktu, která souvisí se splněním všech formálních náležitostí spojených s publicitou a od níž běží lhůta k podání žaloby, a vstupem uvedeného aktu v účinnost, který může být odložen. Zadruhé měl Tribunál za to, že jelikož se lhůta pro podání žaloby stanovena článkem 230 ES použije obecně, uvedený článek nevyžaduje, aby dotyčné státy měly postavení členského státu, a vztahoval se na dotyčné státy každopádně jako na právnické osoby. Zatřetí Tribunál zdůraznil, že tyto státy nebyly zbaveny svého práva na účinnou soudní ochranu vzhledem k tomu, že nemohou-li se třetí státy, včetně států před jejich přistoupením k Evropské unii, dožadovat takového postavení v soudním řízení, jaké mají členské státy, mají nicméně takové možnosti jednat před soudem, jaké jsou přiznány právnickým osobám na základě čl. 230 čtvrtého pododstavce ES. Tribunál přitom uvedl, že ačkoliv je dotčené nařízení obecně závazným aktem, ukládá dotyčným státům různé povinnosti týkající se zavedení a provádění určité právní úpravy, zejména právní úpravy daňové, směřující k odstranění přebytečných zásob cukru, a tím jim bezprostředně brání vykonávat jejich vlastní pravomoci tak, jak uznají za vhodné. Obdobně jako v judikatuře týkající se nižších jednotek působících v rámci státu⁸ z toho Tribunál vyvodil, že Polská republika a Kyperská republika byly před tím, než nabyly postavení členského státu, napadeným nařízením bezprostředně a osobně dotčeny, a tedy jim striktní použití právní úpravy týkající se procesních lhůt počínajících běžet ode dne vyhlášení uvedeného nařízení nebránilo v uplatnění jejich práv.

Mimoto Kyperská republika tvrdila, že její žaloba byla každopádně přípustná z toho důvodu, že byla podána ve lhůtě proti nařízení, kterým se měnilo nařízení původní. Tribunál připomněl, že konečný charakter aktu, který nebyl napaden ve lhůtě, se sice týká nejenom samotného aktu, ale rovněž každého pozdějšího aktu, který má čistě potvrzující charakter, a toto řešení, které je odůvodněno nutností právní stability, platí jak pro individuální akty, tak pro akty normativního charakteru, avšak pokud je ustanovení nařízení pozměněno, je znovu možné podat žalobu nejenom proti tomuto ustanovení samotnému, ale také proti všem ustanovením, která s ním tvoří jeden celek, i když nebyla pozměněna⁹. Tribunál však tento závěr přezkoumal s ohledem na jeho kontext a relativizoval jej s tím, že uplynutí lhůty činí žalobu podanou proti změněnému ustanovení nepřijatelnou nejen tehdy, přejímá-li uvedené ustanovení to ustanovení aktu, k jehož napadení lhůta pro podání žaloby uplynula, ale také v případě, kdy je sice nové znění odlišné, avšak není dotčen jeho věcný obsah. Naproti tomu, je-li určité ustanovení nařízení byt pouze částečně změněno po věcné stránce, lze znovu podat žalobu proti tomuto ustanovení i proti veškerým dalším ustanovením, která s ním, i když nebyla pozměněna, tvoří jeden nedělitelný

⁸ Rozsudek Tribunálu ze dne 30. dubna 1998, *Vlaams Gewest v. Komise*, T-214/95, Recueil, s. II-717, bod 29.

⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 18. října 2007, *Komise v. Parlament a Rada*, C-299/05, Sb. rozh. s. I-8695, body 29 a 30.

a věcně související celek. Vzhledem k tomu, že v projednávané věci přineslo dotčené nařízení změny doplňkové a procesní, jejichž cílem bylo pouze prodloužení lhůt stanovených původním nařízením, nelze se zrušení ustanovení původního nařízení domáhat prostřednictvím žaloby na neplatnost proti nařízení, jimž se toto nařízení mění.

Pravidla hospodářské soutěže platná pro podniky

1. Obecné otázky

a) Doba trvání protiprávního jednání

V rozsudku ze dne 17. prosince 2009, *Solvay v. Komise* (T-58/01, dosud nezveřejněný) Tribunál rozhodl, že i kdyby mohly nastat zvláštní okolnosti, které by mohly vést k obrácení důkazního břemene ohledně doby trvání protiprávního jednání, nebyla by přesto Komise zbavena povinnosti vyjádřit se s odůvodněním k době trvání protiprávního jednání v rozhodnutí, jímž konstatuje porušení čl. 81 odst. 1 ES, a uvést informace o této době trvání, kterými disponuje. Tribunál uvedl, že napadené rozhodnutí obsahovalo rozporuplné informace týkající se ukončení protiprávního jednání, a rozhodl, že Komise, jež nesla hlavní důkazní břemeno, neprokázala, že dotčené protiprávní jednání trvalo až do konce roku 1990. Z tohoto důvodu bylo podle Tribunálu třeba napadené rozhodnutí změnit snížením částky pokuty uložené žalobkyni o 25 %.

b) Promlčení

Věc *ArcelorMittal Luxembourg a další v. Komise* (rozsudek ze dne 31. března 2009, T-405/06, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) umožnila Tribunálu potvrdit jeho judikaturu¹⁰ týkající se rozsahu účinků *ratione personae* úkonů přerušujících běh promlčecích lhůt. V dané věci mateřská společnost dceřiné společnosti, která se podílela na kartelové dohodě na trhu s výztužemi do betonu, zdůrazňovala, že úkony přerušující běh pětileté promlčecí lhůty jsou účinné pouze vůči podnikům, které se na protiprávním jednání podílely. Vzhledem k tomu, že mateřská společnost nebyla za takový podnik označena v průběhu správního řízení, v rámci něhož byl učiněn úkon, který běh promlčecí lhůty přerušil, ani jí nebylo určeno oznámení o námitkách, zpochybňovala tato společnost možnost Komise namítat vůči ní přerušeni způsobené tímto aktem. Tribunál tento výklad odmítl s tím, že předpokládá objektivní skutečnost, tj. účast na protiprávním jednání, která se liší od subjektivní a nahodilé okolnosti, jakou je označení uvedené společnosti za takový podnik v průběhu správního řízení. Podnik se totiž může na protiprávním jednání podílet, aniž by si toho byla Komise v okamžiku, kdy činí úkon přerušující běh promlčecí lhůty, vědoma. Běh promlčecí lhůty se přerušuje pro podniky, vůči nimž byl proveden vyšetřovací úkon nebo úkon s cílem postihnout jejich jednání, ale rovněž ve vztahu k podnikům, které ačkoli se podílely na protiprávním jednání, nejsou Komisi dosud známy, a nejsou proto adresáty žádného vyšetřovacího opatření ani procesního úkonu.

Pokud jde o zastavení běhu promlčecí lhůty, Tribunál uvedl, že zatímco nařízení č. 1/2003¹¹ stanoví, že se přerušeni běhu promlčecí lhůty vztahuje na všechny podniky a sdružení podniků, které se podílely na protiprávním jednání, pro případ zastavení běhu promlčecí lhůty takové ustanovení chybí. Tribunál proto přezkoumal, zda skutečnost, že k němu byla podána žaloba, měla účinek pouze vůči žalujícímu podniku, nebo účinek *erga omnes* vůči všem podnikům, které se podílely

¹⁰ Rozsudek ze dne 1. července 2008, *Compagnie maritime belge v. Komise* (T-276/04, Sb. rozh. s. II-1277).

¹¹ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 [ES] a 82 [ES] (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205).

na protiprávním jednání bez ohledu na to, zda podaly žalobu, či nikoli. V tomto ohledu nejprve Tribunál uvedl, že stejně jako přerušení běhu promlčecí lhůty musí být i její zastavení, které je výjimkou ze zásady pětileté promlčecí lhůty, vykládáno restriktivně. Nelze tedy mít za to, že zákonodárce chtěl na obě situace použít stejný režim. Krom toho na rozdíl od přerušení běhu promlčecí lhůty, jehož smyslem je umožnit Komisi stíhat a ukládat účinné sankce za jednání, která porušují pravidla hospodářské soutěže, se zastavení běhu promlčecí lhůty pojmově týká případu, kdy Komise již rozhodnutí přijala. Účinek *inter partes* soudního řízení a důsledky z něj nutně vyplývající v zásadě brání tomu, aby žaloba podaná podnikem, jemuž bylo určeno napadené rozhodnutí, měla jakýkoli vliv na postavení ostatních osob, jimž bylo napadené rozhodnutí určeno. Konečně Tribunál odmítl argument Komise, podle něhož se zastavení běhu promlčecí lhůty, které bylo výsledkem toho, že podnik podal návrh na zahájení řízení u Tribunálu a Soudního dvora, týká jak právního subjektu, který je účastníkem řízení, tak všech ostatních právních entit, které jsou součástí téže hospodářské jednotky, bez ohledu na to, která právní entita návrh na zahájení řízení podala. I když platí, že pravidla hospodářské soutěže se vztahují na „podniky“ chápané jako hospodářské jednotky, je pravda, že pro účely uplatnění a výkonu rozhodnutí Komise v této oblasti je nezbytné označit jako osobu, jíž je rozhodnutí určeno, entitu s právní subjektivitou, která jediná má možnost napadnout rozhodnutí, které bylo přijato ve správním řízení žalobou a je jí určeno. Tribunál tak dospěl k závěru, že desetiletá promlčecí lhůta vůči jedné ze žalobkyň uplynula a zrušil napadené rozhodnutí v rozsahu, v němž se jí týkalo.

c) Právo na obhajobu

V rozsudku ze dne 1. července 2009, *ThyssenKrupp Stainless v. Komise* (T-24/07, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) připomněl Tribunál, že aby mohla Komise uvést v rovnováhu na jedné straně nezbytnost zachovat právo účastníků řízení na obhajobu prostřednictvím co nejširší možnosti nahlížení do spisu a na druhé straně zájem na ochraně důvěrných informací dalších účastníků řízení nebo třetích osob, musejí tito účastníci řízení a třetí osoby Komisi poskytnout veškeré užitečné informace. Uvedl, že pokud strana poté, co jí byl umožněn přístup do spisu, usoudí, že pro svou obhajobu potřebuje znát určité nepřístupné informace, může v této věci předložit odůvodněnou žádost Komisi. Tribunál v tomto ohledu rozhodl, že obecná žádost, na rozdíl od podrobné žádosti uvádějící jednotlivé dokumenty, neodpovídá odůvodněné žádosti a není odpovědí na dotaz Komise ohledně zjevné relevance nepřístupných informací pro obhajobu žalobkyň samotné.

Mimoto Tribunál připomněl, že Komise za účelem zachování práva na obhajobu podniků musí dotýčným stranám poskytnout právo být vyslechnuty před tím, než přijme některé z rozhodnutí upravených v člancích 7, 8, 23 a čl. 24 odst. 2 nařízení č. 1/2003. I když dojde k předání dokumentů žalobkyni po přijetí jednoho z výše uvedených rozhodnutí, jímž je i oznámení o námitkách, přesto není právo tohoto účastníka řízení na obhajobu porušeno, pokud Komise nezměnila námitky uvedené v tomto rozhodnutí, a Komise tak nevycházela ze skutečností, ke kterým se dotčený podnik neměl příležitost vyjádřit.

2. Přínosy v oblasti článku 81 ES

a) Časová působnost

V rámci použití zásad stanovených ve věcech nazývaných „výztuže do betonu“¹², týkajících se kartelových dohod připomněl Tribunál ve výše uvedených rozsudcích *ArcelorMittal Luxembourg a další v. Komise a ThyssenKrupp Stainless v. Komise* a v rozsudku ze dne 6. května 2009, *Outokumpu a Luvata v. Komise* (T-122/04, dosud nezveřejněný), že ačkoliv návaznost právního rámce Smlouvy o ES na právní rámec Smlouvy o ESUO přinesla počínaje dnem 24. července 2002 změnu právních základů, postupů a použitelných hmotněprávních pravidel, spadá tato změna do kontextu jednoty a kontinuity právního řádu Společenství a jeho cílů. Dále pojmy „dohoda a jednání ve vzájemné shodě“ podle čl. 65 odst. 1 UO odpovídají pojmům „dohoda a jednání ve vzájemné shodě“ ve smyslu článku 81 ES a soud Společenství vykládá obě ustanovení tímž způsobem. Kontinuita právního řádu Společenství a cílů, jimiž se řídí jeho fungování, tak vyžaduje, aby Evropské společenství jakožto nástupce Evropského společenství uhlí a oceli ve svém vlastním procesním rámci zajistilo s ohledem na situace, které vznikly za platnosti Smlouvy o ESUO, dodržování práv a povinností platných *eo tempore* jak pro členské státy, tak pro jednotlivce na základě Smlouvy o ESUO a prováděcích předpisů. Tento požadavek je o to závažnější, že narušení hospodářské soutěže vyplývající z nedodržení pravidel v oblasti kartelových dohod může rozšířit své účinky v čase i na období po uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO, kdy již platí Smlouva o ES. Nařízení č. 1/2003 tedy musí být vykládáno v tom smyslu, že umožňuje Komisi po 23. červenci 2002 konstatovat a ukládat sankce za kartelové dohody v odvětvích spadajících do působnosti Smlouvy o ESUO *ratione materiae* a *ratione temporis*.

b) Pokuty

Ve věci *Peugeot a Peugeot Nederland v. Komise* (rozsudek ze dne 9. července 2009, T-450/05, dosud nezveřejněný) zpochybňovaly žalobkyně zejména posouzení závažnosti protiprávního jednání Komise. Na jedné straně bylo protiprávní jednání posouzeno jako „zvláště závažné“ ve smyslu bodu 1A pokynů z roku 1998¹³ vzhledem k tomu, že zavedení systému bonusů v Nizozemí v období let 1997 až 2003 ze strany Peugeotu mělo za cíl podnitit nizozemské autorizované prodejce k omezení paralelních dovozů. Tribunál zejména uvedl, že protiprávní jednání má pro svou povahu zvláště závažný charakter s ohledem na zvláště zastírací povahuprávidel, která vedla k tomu, že systém odměňování přetrval do roku 2003, a to v kontextu, kdy předchozí praxe Komise a ustálená judikatura v oblasti paralelního dovozu, zvláště v odvětví motorových vozidel, byly jasným upozorněním, pokud jde o protiprávnost takového systému, a dospěl k závěru, že se Komise při výkonu své posuzovací pravomoci nedopustila nesprávného posouzení, když považovala povahu protiprávního jednání za velmi závažnou. Mimoto Tribunál zdůraznil, že žalobkyně jsou členkami velké průmyslové skupiny, která zaujímá významné postavení na relevantních trzích, a že mají právní ředitelství, která jsou velmi dobře schopna posoudit protisoutěžní povahu dotčených jednání. Na druhou stranu, co se týče skutečného dopadu protiprávního jednání na uvedený trh, Tribunál uvedl, že Komise nepřikládala dostatečnou pozornost úloze, kterou sehrál při poklesu vývozu vývoj rozdílů v cenách. Tribunál tak v rámci výkonu svého přezkumu v plné jurisdikci rozhodl, že je třeba částku pokuty z důvodu závažnosti protiprávního jednání snížit o 10 %.

¹² Rozsudek ze dne 25. října 2007, *SP a další v. Komise*, T-27/03, T-46/03, T-58/03, T-79/03, T-80/03, T-97/03 a T-98/03, Sb. rozh. s. II-4331.

¹³ Pokyny o metodě stanovování pokut uložených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO (Úř. věst. 1998, C 9, s. 3; Zvl. vyd. 08/01, s. 171).

V rozsudku ze dne 30. dubna 2009, *Nintendo a Nintendo of Europe v. Komise* (T-13/03, dosud nezveřejněný) připustil Tribunál, že vzhledem k tomu, že se jednalo o soubor dohod a jednání ve vzájemné shodě vertikální povahy, jejichž předmětem a účinkem bylo omezení paralelních vývozu herních konzolí a kazet, odráží relevantní podíly účastnic na distribuci dotčených výrobků specifickou váhu každého podniku ve sporném systému distribuce. Bylo tedy rozhodnuto, že Komise na toto kritérium pro účely rozdílného zacházení souvisejícího se stanovením základních částek pokut odkazovala oprávněně.

V rámci posouzení, zda se Komise dopustila nesprávného právního posouzení při posuzování odrazujícího účinku pokuty, Tribunál v témže rozsudku uvedl, že postavení výrobce výrobků může v případě vertikálních protiprávních jednání rovněž představovat skutečnost, která vypovídá o jeho skutečné schopnosti značně narušit hospodářskou soutěž. Výrobce dotčených výrobků, který zaujímá ústřední místo v systému distribuce uvedených výrobků, totiž musí prokázat zcela zvláštní obezřetnost a ujistit se, že při uzavírání dohod o distribuci dodržuje pravidla hospodářské soutěže.

Otázka odrazujícího účinku pokuty byla předmětem dalšího upřesnění v jednom z rozsudků týkajících se kartelové dohody na trhu s kyselinou monochloroctovou. V rozsudku ze dne 30. září 2009, *Arkema v. Komise* (T-168/05, nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) Tribunál zdůraznil, že použila-li Komise v předchozích věcech týkajících se žalobkyně za účelem odrazení násobící koeficient, nemůže to zpochybnit použití uvedeného koeficientu v pozdějších věcech, v nichž je žalobkyně sankcionována za svoji účast na kartelové dohodě spadající do stejného období protiprávního jednání. Vzhledem k tomu, že každé protiprávní jednání bylo odlišné a bylo předmětem jiného rozhodnutí, byla Komise s to vzít v úvahu velikost dotčených podniků a použít násobící koeficient na výchozí částku pokuty.

V návaznosti na svůj přezkum stupně spolupráce ze strany žalobkyň Tribunál rovněž změnil jedno z rozhodnutí týkajících se jednání narušujících hospodářskou soutěž na trhu s herními konzolemi a kazetami Nintendo. Ve výše uvedeném rozsudku *Nintendo a Nintendo of Europe v. Komise* porovnával spolupráci poskytnutou na jedné straně společností Nintendo a na druhé straně jejím výhradním distributorem pro irský trh a trh Spojeného království, a to nejprve z chronologického hlediska. To mu umožnilo konstatovat, že relevantní dokumenty poskytnuté jak Nintendem, tak tímto distributorem byly poskytnuty ve stejném stadiu řízení, přičemž se v tomto ohledu jevílo jako nerozhodné, že společnost Nintendo začala spolupracovat několik dní po tomto distributorovi. Poté Tribunál porovnal stupeň spolupráce z kvalitativního hlediska, přičemž zohlednil jak podmínky, za kterých tyto podniky spolupracovaly, tak skutečnou hodnotu informací, které sdělily. Tribunál měl v tomto ohledu za to, že oba podniky poskytly tyto informace spontánně a jejich obsah pomohl Komisi stejným způsobem. Z tohoto důvodu dospěl Tribunál k závěru, že podle zásady rovného zacházení musí být spolupráce poskytnutá společností Nintendo považována za srovnatelnou se spoluprací distributora. V důsledku toho Tribunál stanovil pro společnost Nintendo stejné snížení částky pokuty, jaké bylo přiznáno distributorovi.

Ve výše uvedeném rozsudku *Outokumpu a Luvata v. Komise* měl Tribunál příležitost upřesnit svou judikaturu týkající se přitěžujících okolností, zvláště recidivy. Tribunál připomněl, že pojem „recidiva“ znamená pouze předchozí konstatování protiprávního jednání. Skutečnost, že k prvnímu protiprávnímu jednání došlo za platnosti Smlouvy o ESUO a že z důvodu zvláštního kontextu uvedené věci nebyla uložena žádná pokuta, nijak nebrání zásadě, podle níž jakmile již Komise rozhodnutím potvrdila účast určitého podniku v kartelové dohodě, může takové rozhodnutí sloužit jako základ pro pozdější posouzení náchylnosti tohoto podniku k porušování pravidel týkajících se kartelových dohod.

Zohlednění předchozího protiprávního jednání v rámci recidivy bylo rovněž předmětem specifických úvah v rozsudku ze dne 30. září 2009, *Hoechst v. Komise* (T-161/05, nezveřejněný). V projednávaném případě žalobkyně zpochybňovala možnost Komise zohlednit dřívější rozhodnutí z důvodu, že nabylo konečné platnosti až po ukončení dotčeného protiprávního jednání. Tribunál však zdůraznil, že k tomu, aby bylo toto zohlednění možné, postačuje, aby byl podnik již předtím považován za pachatele protiprávního jednání stejného druhu, a to i když rozhodnutí dosud podléhá soudnímu přezkumu.

c) Přičitatelnost protiprávního chování

V rozsudcích týkajících se kartelové dohody na trhu s kyselinou monochloroctovou uvedl Tribunál zajímavá upřesnění, pokud jde o přičitatelnost protiprávního jednání dceřiných společností společnosti mateřské.

Zejména Tribunál ve výše uvedeném rozsudku *Hoechst v. Komise* rozhodl, že se žalobkyně nemůže dovolávat převodu své odpovědnosti prostřednictvím smlouvy o převodu odvětví činnosti, kterou uzavřela s jednou ze svých dceřiných společností. Jednak takovou smlouvu není možné vůči Komisi namítat s cílem vyhnout se sankcím vyplývajícím z práva v oblasti hospodářské soutěže v rozsahu, v němž směřuje k rozdělení odpovědnosti za účast na kartelové dohodě mezi jednotlivé společnosti. Krom toho údajný převod odpovědnosti uskutečněný v projednávaném případě podle ustanovení smlouvy o převodu nemá vliv na určení odpovědnosti žalobkyně vzhledem k tomu, že tato smlouva byla uzavřena mezi ní a jednou z jejích dceřiných společností, kterou stoprocentně vlastnila, a protiprávní jednání jí tedy může být přičteno jakožto mateřské společnosti.

Ve věci, v níž byl vydán výše uvedený rozsudek *Arkema v. Komise*, žalobkyně rovněž zpochybňovala možnost Komise přičítat protiprávní jednání dceřiné společnosti mateřské společnosti, která je pouhým neoperačním holdingem, jenž do řízení dceřiné společnosti zasahuje velmi zřídka. Tribunál zdůraznil, že tato skutečnost nepostačuje k vyloučení toho, aby mateřská společnost vykonávala rozhodující vliv na chování své dceřiné společnosti zejména koordinováním finančních investic v dotčené skupině. V kontextu skupiny společností je posláním holdingové společnosti, která koordinuje zejména finanční investice v rámci skupiny, seskupit podíly v různých společnostech a je její funkcí zajistit jednotné řízení zejména prostřednictvím rozpočtové kontroly. Tribunál mimoto uvedl, že nelze vyvozovat žádný závěr ze skutečnosti, že dané dvě společnosti působí na různých trzích a nemají mezi sebou vztahy dodavatelů a zákazníků. Ve skupině, jako je dotčená skupina, je totiž dělba úkolů obvyklým prvkem a nevyvrací domněnku, podle níž mateřská a dceřiná společnost tvoří jediný podnik ve smyslu článku 81 ES. Konečně Tribunál připomněl, že presumpce odpovědnosti mateřské společnosti za protiprávní jednání, jichž se dopustily dceřiné společnosti, v nichž vlastní veškerý nebo téměř veškerý kapitál, spočívá na objektivním kritériu, které se použije bez ohledu na velikost nebo právní organizaci podniku. Má-li tudíž použití tohoto kritéria různé dopady v závislosti na velikosti skupiny a její právní organizaci, jedná se pouze o objektivní důsledek rozmanitosti podniků.

3. Přínosy v oblasti článku 82 ES

V rozsudku ze dne 9. září 2009, *Clearstream v. Komise* (T-301/04, dosud nezveřejněný) se Tribunál vyjádřil k legalitě rozhodnutí Komise, kterým bylo žalobkyním vytýkáno, že porušily článek 82 ES jednak tím, že diskriminačním způsobem odmítly poskytnout své služby, a jednak uplatňováním diskriminačních cen.

Tribunál uvedl, že Komise mohla tato zneužití dominantního postavení konstatovat právem. Zvláště Tribunál potvrdil, že odmítnutí poskytnout přístup a bezdůvodná diskriminace v tomto

ohledu nejsou dvěma oddělenými protiprávními jednáními, ale dvěma projevy stejného jednání vzhledem k tomu, že bezdůvodná diskriminace vyplývá z odmítnutí poskytnout srovnatelným zákazníkům stejné nebo podobné služby.

Vzhledem k tomu, že lhůta pro získání přístupu dalece překročila to, co mohlo být považováno za přiměřené a odůvodněné, a svědčí tak o zneužívajícím odmítnutí poskytnout dotčenou službu, může tato lhůta způsobit soutěžní znevýhodnění na relevantním trhu. Tribunál rovněž potvrdil, že použití rozdílných cen za rovnocenné služby vůči obchodnímu partnerovi, a to nepřetržitě po dobu pěti let a podnikem majícím faktický monopol na předcházejícím trhu, nemohlo nezpůsobit soutěžní znevýhodnění téhož partnera.

V rozsudku ze dne 17. prosince 2009, *Solvay v. Komise* (T-57/01, dosud nezveřejněný) dále Tribunál konstatoval, že dokumenty předložené výhradně za účelem ověření účasti na kartelových dohodách nebo jednání ve vzájemné shodě upravených článkem 81 ES mohou být rovněž použity jako opora pro námitky týkající se protiprávních jednání uvedených v článku 82 ES z důvodu, že existovala věcná podobnost mezi jednáními, která Komise považovala za původ zneužití dominantního postavení, a jednáními, jejichž vyšetřením pověřila své zástupce.

Tribunál považuje za zneužívající zejména systém slev, ve kterém byly, mimo jiných podmínek, odstupňované slevy udělované od okamžiku, kdy si zákazník u žalobkyně objednal dodatečná množství nad rámec množství stanovených smluvně, bez ohledu na velikost smluvně stanovených množství v absolutních číslech. V důsledku toho byla jednotková cena za tato množství výrazně nižší nežli průměrná cena hrazená zákazníkem za základní množství stanovená smluvně, což vedlo zákazníka k tomu, aby si rovněž objednal množství přesahující množství smluvně stanovená vzhledem k tomu, že ostatní poskytovatelé mohli obtížně pro tato množství nabídnout ceny konkurenční s cenami nabízenými žalobkyní.

4. Přínosy v oblasti kontroly spojování podniků

a) Povinnost řádné péče

V rozsudku ze dne 7. května 2009, *NVV a další v. Komise* (T-151/05, dosud nezveřejněný) uvedl Tribunál, že vzhledem k požadavku na rychlost a ke striktním lhůtám, které jsou pro Komisi v rámci řízení o kontrole spojování podniků závazné, nemůže být Komise povinna ověřovat všechny informace, které obdrží, neexistují-li náznaky o jejich nepřesnosti. Povinnost Komise provádět v rámci takového řízení svůj přezkum s řádnou péčí a nestranností jí sice nedovoluje vycházet ze skutečností nebo informací, které nelze považovat za pravdivé, avšak uvedený požadavek na rychlost předpokládá, že Komise nemůže sama ověřovat do sebemenších podrobností pravost a hodnověrnost všech informací, které jsou jí zasílány, jelikož řízení o kontrole spojování podniků spočívá nutně a do určité míry na důvěře.

b) Žádosti o informace

V rozsudku ze dne 4. února 2009, *Omya v. Komise* (T-145/06, dosud nezveřejněný) upřesnil Tribunál rozsah pravomoci Komise v rámci žádostí o informace. Pokud se jedná o samotné žádosti o informace, Tribunál zaprvé uvedl, že posouzení nezbytnosti požadovaných informací se provádí z hlediska představy, kterou mohla Komise oprávněně mít v okamžiku podání dotčené žádosti, a nikoliv z hlediska skutečné nezbytnosti, kterou tyto informace mohly mít v dalším průběhu řízení. Zadruhé uvedl, že vzhledem k tomu, že délka pozastavení lhůt stanovených článkem 10 nařízení

(ES) č. 139/2004¹⁴ v důsledku přijetí rozhodnutí podle článku 11 uvedeného nařízení závisí na dni sdělení nezbytných informací, neporušuje Komise zásadu proporcionality, když pozastaví řízení do doby, než jí jsou takové informace sděleny.

Pokud jde o žádost o opravu informací sdělených jednou ze stran, u nichž je zjištěno, že jsou nesprávné, Tribunál zdůraznil, že Komise může tuto opravu požadovat, existuje-li riziko, že odhalené nesprávnosti mohou mít významný dopad na posouzení slučitelnosti dotčeného spojení se společným trhem. Dále uvedl, že se nelze dovolávat existence legitimního očekávání za účelem vyhnout se důsledkům porušení povinnosti poskytnout úplné a správné informace pouze z důvodu, že toto porušení nebylo v rámci výše uvedených ověření Komisí odhaleno.

c) Lhůta pro podání žaloby

Ve věci *Qualcomm v. Komise* (rozsudek ze dne 19. června 2009, T-48/04, dosud nezveřejněný) tvrdila Komise, že žaloba podaná společností Qualcomm proti rozhodnutí, jímž bylo konstatováno, že operace, která vedla k získání společné kontroly dvou společností nad společností Toll Collect, provozující systém automatického vybírání mýtného, je neslučitelná se společným trhem, je nepřipustná vzhledem k tomu, že ačkoliv společnost Qualcomm nebylo toto rozhodnutí určeno, jeho předání společnosti Qualcomm bylo oznámením ve smyslu čl. 230 pátého pododstavce, a tudíž lhůta pro podání žaloby začala běžet od tohoto okamžiku. Tribunál argumentaci Komise odmítl. Jednak připomněl, že čl. 20 odst. 1 nařízení (EHS) č. 4064/89¹⁵ ukládá vyhlášení rozhodnutí přijatých podle tohoto nařízení v *Úředním věstníku Evropské unie*, takže výpočet lhůty pro podání žaloby pro osoby, které nejsou adresáty určenými v napadeném rozhodnutí, je třeba provést na základě prvního případu uvedeného v čl. 230 pátém pododstavci ES, tedy od tohoto vyhlášení. Dále zdůraznil, že přijetí extenzivního výkladu pojmu „adresát“ navrhovaného Komisí, zahrnujícího jak adresáta či adresáty určené v rozhodnutí, tak i všechny ostatní osoby, které Komise za takové označí, aniž by tak byly označeny v tomto rozhodnutí, by vedlo ke zpochybnění účinků povinnosti stanovené v čl. 20 odst. 1 uvedeného nařízení, přičemž by Komisi byla přiznána diskreční pravomoc určit mezi osobami, které v rozhodnutí jmenovitě nejsou uvedeny jako adresáti, ty, které mohou podat žalobu ode dne oznámení tohoto rozhodnutí, a nikoli ode dne jeho vyhlášení. Přitom hrozí, že přiznání takové diskreční pravomoci by porušilo zásadu rovného zacházení, jelikož by mezi osobami, které v rozhodnutí jmenovitě nejsou uvedeny jako adresáti rozhodnutí, některé osoby, kterým toto rozhodnutí bylo „oznámeno“, mohly uvedené rozhodnutí napadnout ode dne jeho „oznámení“, zatímco jiné osoby, kterým toto rozhodnutí „oznámeno“ nebylo, by mohly toto rozhodnutí napadnout ode dne jeho vyhlášení. Mimoto Komise není vždy schopna *a priori* určit osoby, které mohou podat žalobu ode dne oznámení rozhodnutí. V tomto ohledu tedy taková diskriminace nemůže být odůvodněna cílem spočívajícím v co nejrychlejší zajištění právní jistoty.

Státní podpory

Sporná agenda v oblasti státních podpor byla významnou součástí činnosti Tribunálu v roce 2009 – bylo vyřízeno 70 věcí, zatímco 46 žalob bylo podáno. Zde lze uvést pouze stručný nástin rozhodnutí týkajících se zaprvé otázky přípustnosti, zadruhé hmotněprávních otázek a zatřetí procesních otázek.

¹⁴ Nařízení Rady (ES) č. 139/2004 ze dne 20. ledna 2004 o kontrole spojování podniků (Úř. věst. L 24, s. 1; Zvl. vyd. 08/03, s. 40).

¹⁵ Tato věc se týkala nařízení Rady (EHS) č. 4064/89 ze dne 21. prosince 1989 o kontrole spojování podniků (opravené znění Úř. věst. 1990, L 257, s. 13; Zvl. vyd. 08/01, s. 31), ve znění nařízení Rady (ES) č. 1310/97 ze dne 30. června 1997 (Úř. věst. L 180, s. 1; Zvl. vyd. 08/01, s. 164).

1. Přípustnost

Judikatura z letošního roku upřesňuje zejména pojmy „akt zakládající právně závazné účinky“ a „právní zájem na podání žaloby“.

Pokud jde o pojem „akt zakládající právně závazné účinky“, Tribunál ve svém rozsudku ze dne 11. března 2009, *TF1 v. Komise* (T-354/05, dosud nezveřejněný) odmítl argumentaci Komise, podle níž není přijato žádné rozhodnutí v případě, že řízení o prošetření existující podpory vede k tomu, že členský stát akceptuje navrhovaná vhodná opatření, nebo k tomu, že je řízení omezeno na kvazismluvni postup. Platí, že státy a Komise mohou o navrhovaných vhodných opatřeních diskutovat, řízení o prošetření existující podpory je však ukončeno rozhodnutím napadnutelným žalobou až tehdy, když Komise rozhodne, že akceptuje závazky státu jakožto závazky, které představují uspokojivou odpověď na výtky, které Komise vnesla.

Ve svém rozsudku ze dne 9. června 2009, *NDSHT v. Komise* (T-152/06, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) Tribunál rozhodl, že povinnost Komise přijmout rozhodnutí jako odpověď na stížnost se týká pouze hypotézy upravené v článku 13 nařízení č. 659/1999¹⁶. Článek 20 odst. 2 druhá věta téhož nařízení stanoví, že Komise se může omezit na písemné informování stěžovatele o tom, že neexistuje dostatečný základ k vyjádření se k případu. Tak je tomu zejména v případě, kdy nelze použít článek 13 tohoto nařízení, protože se stížnost netýká protiprávní podpory, ale vztahuje se ve skutečnosti k existující podpoře.

Z výlučné iniciativy Komise v oblasti existujících podpor vyplývá, že stěžovatel nemůže Komisi prostřednictvím své stížnosti přinutit, aby posoudila slučitelnost existující podpory. Pokud má Komise po prvním hodnocení za to, že se stížnost netýká protiprávní podpory, ale podpory existující, nemá povinnost přijmout rozhodnutí ve smyslu článku 4 nařízení č. 659/1999 určené dotyčným členskému státu a nemůže být nucena zahájit řízení podle čl. 88 odst. 1 ES. Proto dopis, který kvalifikuje podporu oznámenou ve stížnosti jako existující podporu, nevykazuje vlastnosti rozhodnutí se závaznými právními účinky, které by se mohly dotknout zájmů žalobkyně.

Pokud jde o právní zájem na podání žaloby, Tribunál ve výše uvedeném rozsudku *TF1 v. Komise* rozhodl, že nelze mít za to, že žalobkyně neměla právní zájem na podání žaloby z důvodu, že napadené rozhodnutí pro ni v rozsahu, v němž ukládalo podmínky podpor, jejichž příjemcem byla konkurenční společnost, bylo příznivé. Taková úvaha totiž spočívá na předpokladu, že námitky ohledně meritů rozhodnutí, obzvláště ohledně zjevně nepřiměřeného charakteru závazků, jejichž cílem je zajistit slučitelnost režimu podpor se společným trhem, jsou nesprávné. Zrušení napadeného rozhodnutí z důvodu zjevného pochybení Komise při stanovení vhodných opatření, která mají být provedena, nebo z důvodu nedostatečného odůvodnění přiměřenosti těchto opatření vůči zjištěným problémům, by však nevedlo žalobkyni do méně příznivé situace, než je situace vyplývající z napadeného rozhodnutí. Takové zrušení by tedy znamenalo, že se napadené rozhodnutí buď vyznačovalo, nebo mohlo vyznačovat nepřiměřenými závazky, a proto bylo pro žalobkyni nepříznivé.

Ve svém rozsudku ze dne 10. února 2009, *Deutsche Post a DHL International v. Komise* (T-388/03, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) upřesnil Tribunál, že zúčastněné strany ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES mají zájem na zrušení rozhodnutí Komise, které bylo přijato po provedení předběžného přezkumného řízení, jelikož takové zrušení vyžaduje,

¹⁶ Nařízení Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku [88 ES] (Úř. věst. L 83, s. 1; Zvl. vyd. 08/01, s. 339).

aby Komise zahájila formální vyšetřovací řízení, a umožňuje jim, aby předložily své připomínky, a ovlivnily tak nové rozhodnutí. V tomto rámci Tribunálu nepřísluší, aby srovnával žalobní důvody s argumenty, které předložily žalobkyně na obranu v odlišném sporu.

2. Hmotněprávní pravidla

a) Poskytnutí hospodářské výhody

V rozsudku ze dne 11. února 2009 *Iride a Irede Energia v. Komise* (T-25/07, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) se Tribunál vyjádřil k otázce, zda je liberalizace určitého trhu součástí vývoje, který musí hospodářské subjekty očekávat, nebo zda naopak obvyklé tržní podmínky znamenají zachování stávajícího právního rámce. Připomněl, že v demokratickém státě může být právní rámec kdykoli změněn, a to tím spíše jestliže starší právní rámec počítal s uzavřeností vnitrostátního či regionálního trhu s cílem vytvářet monopolní postavení. Z toho vyplývá, že takové otevření dříve uzavřeného trhu nelze ve vztahu k obvyklým tržním podmínkám kvalifikovat jako anomálii.

Hospodářské subjekty v tomto ohledu mají právo na ochranu svého legitimního očekávání. Nicméně pokud jim tato ochrana byla skutečně poskytnuta, nelze přijmout jejich požadavek, aby se uskutečnila určitým způsobem spíše než jiným, a sice tak, že podpora vyrovnávající ztrátu utrpěnou změnou rámce bude vyloučena z pojmu „podpora“ ve smyslu čl. 87 odst. 1 ES, a nikoli tak, že toto opatření bude prohlášeno za slučitelné se společným trhem na základě čl. 87 odst. 3 ES.

Tribunál rovněž použil zásadu stanovenou v rozsudku Soudního dvora ze dne 15. května 1997, *TWD v. Komise*¹⁷, podle níž Komise nepřekračuje posuzovací pravomoc, kterou disponuje, pokud v případě, že je jí předložen záměr podpory, kterou členský stát hodlá poskytnout určitému podniku, přijme rozhodnutí, kterým tuto podporu prohlásí za slučitelnou se společným trhem, avšak s výhradou, že podnik nejprve vrátí starší protiprávní podporu, a to z důvodu kumulovaného účinku dotčených podpor. Skutečnost, že starší protiprávní podpora nebyla poskytnuta jako individuální podpora, ale v rámci režimu podpor a že přesný přínos pro podniky, které byly jejími příjemci, nemohl být kvůli nedostatku spolupráce dotčeného členského státu Komisí určen, nemůže odůvodnit neuplatnění uvedené zásady, neboť jakékoliv jiné řešení by znamenalo odměnit nedodržování povinnosti loajální spolupráce a zbavilo by systém kontroly státních podpor účinnosti.

V tomto ohledu se povinnost, kterou má členský stát a potenciální příjemci nových podpor, poskytnout Komisi informace, které mohou umožnit prokázat, že jsou tyto podpory slučitelné se společným trhem, vztahuje i na nutnost prokázat neexistenci kumulovaného účinku nové podpory se staršími protiprávními podporami. Jestliže Komise nebyla schopna z důvodu nesplnění uvedené povinnosti ze strany členského státu a podniku, který byl potenciálním příjemcem podpory, posoudit narušení hospodářské soutěže vyplývající z tohoto kumulovaného účinku, nelze chybějící vymezení či analýzu relevantního trhu Komisi vytýkat.

b) Služby obecného hospodářského zájmu

Ve výše uvedeném rozsudku *Deutsche Post a DHL International v. Komise* Tribunál uvedl, že vyjádření uvedená v rozsudku Soudního dvora ze dne 24. července 2003, *Altmark*¹⁸, jsou plně použitelná na

¹⁷ C-355/95 P, Recueil, s. I-2549, body 25 až 27.

¹⁸ C-280/00, Recueil, s. I-7747.

dřívější rozhodnutí Komise. Skutečnost, že Komise nemohla v rámci předběžného přezkumného řízení podle čl. 88 odst. 2 ES provést úplný přezkum, pokud jde o posouzení přiměřené povahy výše vyrovnání poskytnutého za službu obecného hospodářského zájmu, tak představuje indicii o existenci závažných obtíží s posouzením, zda je podpora slučitelná se společným trhem.

Ve výše uvedeném rozsudku *TF1 v. Komise* Tribunál potvrdil, že podmínky stanovené v rozsudku *Altmark*, jejichž cílem je určit existenci státní podpory ve smyslu čl. 87 odst. 1 ES, nelze zaměňovat s přezkumem podle čl. 86 odst. 2, který umožňuje stanovit, zda lze opatření představující státní podporu považovat za slučitelné se společným trhem.

Tribunál rovněž zdůraznil, že vzhledem k tomu, že zkoumání existujících podpor může vést pouze k opatřením do budoucnosti, případná nadměrná kompenzace v minulosti sice může být relevantní pro posouzení slučitelnosti existující podpory se společným trhem, avšak to nic nemění na tom, že takové prošetření není samo o sobě nutně nezbytné pro správné posouzení potřeby navrhnout vhodná opatření do budoucnosti a pro vymezení těchto opatření. Riziko nebo neexistence rizika budoucí nadměrné kompenzace závisí nakonec hlavně na konkrétní úpravě samotného režimu financování, a nikoli na okolnosti, že tento režim v praxi způsobil nadměrnou kompenzaci v minulosti.

c) Kritérium soukromého investora v tržním hospodářství

V rozsudku ze dne 15. prosince 2009, *EDF v. Komise* (T-156/04, dosud nezveřejněný) Tribunál připomněl, že zásah orgánů veřejné moci do kapitálu určitého podniku v jakékoli podobě může představovat státní podporu. Tak tomu však není v případě, kdy za použití zásady rovného zacházení s veřejnými a soukromými podniky poskytne stát přímo či nepřímo kapitál určitému podniku za okolností, které odpovídají obvyklým tržním podmínkám. V situacích, kdy zásah nespadá do oblasti výkonu veřejné moci, se tedy uplatní kritérium soukromého hospodářského subjektu za účelem určení, zda by tento zásah mohl být učiněn soukromým hospodářským subjektem za účelem dosažení zisku. V tomto ohledu Tribunál zdůrazňuje, že z ustálené judikatury vyplývá, že pro posouzení, zda opatření přijatá státem spadají do výsad veřejné moci, nebo vyplývají z povinností, které musí plnit stát jakožto akcionář, je třeba posoudit tato opatření nikoli v závislosti na jejich formě, ale v závislosti na jejich povaze, předmětu a pravidlech, kterým podléhají, přičemž se musí přihlídnout k cíli sledovanému dotčenými opatřeními.

V daném případě měl Tribunál za to, že Komise nepřezkoumala, zda zvýšení kapitálu společnosti *Électricité de France (EDF)* uskutečněné Francouzskou republikou prostřednictvím vzdání se daňové pohledávky bylo s ohledem na kritérium soukromého investora legálním opatřením. Podle Komise se toto kritérium nemohlo na tuto daňovou výhodu použít vzhledem k tomu, že takové vzdání se vyplývalo z výkonu regulačních pravomocí státu nebo z jeho výsad veřejné moci. Tribunál tuto argumentaci odmítl a zdůraznil, že uplatnění kritéria soukromého investora nemůže být vyloučeno jen proto, že zvýšení kapitálu EDF vyplývá ze vzdání se daňové pohledávky, kterou stát vůči EDF měl. Komisi totiž za takových okolností příslušelo ověřit, zda by soukromý investor učinil investici ve srovnatelné výši za podobných podmínek, nezávisle na formě zásahu státu za účelem zvýšení kapitálu EDF a na případném použití daňových zdrojů za tímto účelem, a to s cílem ověřit hospodářskou účelnost této investice a porovnání této investice s chováním, které by vykazoval takový investor vůči témuž podniku za stejných podmínek. Tribunál mimoto uvedl, že tato povinnost Komise ověřit, zda kapitál byl státem poskytnut za podmínek, které odpovídají obvyklým tržním podmínkám, existuje nezávisle na formě, ve které byl kapitál státem poskytnut, ať tato forma může či nemůže být podobná formě, kterou by mohl použít soukromý investor.

Tribunál nakonec uvedl, že kritérium soukromého investora má konkrétně za cíl ověřit, zda by navzdory tomu, že má stát k dispozici prostředky, které nemá k dispozici soukromý investor, přijal posledně uvedený za stejných okolností rozhodnutí o investici srovnatelné s rozhodnutím státu. Povaha pohledávky přeměněné na kapitál, a tudíž skutečnost, že soukromý investor nemůže mít daňovou pohledávku, tedy nejsou relevantní, pokud jde o otázku, zda se musí či nemusí uplatnit kritérium soukromého investora. Tribunál v důsledku toho dospěl k závěru, že Komise se tím, že odmítla přezkoumat sporné opatření v jeho kontextu a uplatnit kritérium soukromého investora, dopustila nesprávného právního posouzení. Tribunál z toho důvodu rozhodl o částečném zrušení napadeného rozhodnutí.

d) Povinnost navrácení podpory

V rozsudcích ze dne 30. listopadu 2009, *Francie v. Komise a France Télécom v. Komise* (T-427/04 a T-17/05, dosud nezveřejněný) Tribunál znovu potvrdil judikaturu, podle níž výpočet částky podpory, která má být navrácena, musí být na základě údajů uvedených v rozhodnutí možné uskutečnit bez nadměrných obtíží. Rozhodl, že Komise jednala oprávněně, když se omezila na konstatování povinnosti navrácení dotčené podpory a ponechala starost o výpočet přesné částky podpory k vrácení na vnitrostátních orgánech, a to zejména vyžaduje-li tento výpočet, aby byly vzaty v úvahu režimy zdanění nebo sociálního zabezpečení, jejichž podmínky jsou stanoveny použitelnou vnitrostátní právní úpravou. V daném případě je třeba zdůraznit skutečnost, že Komise stanovila určité rozpětí.

Tribunál v tomto ohledu uvádí, že Komise v napadeném rozhodnutí stanovila, že částka podpory by měla být od 798 do 1140 milionů eur. Z toho vyplývá, že částku 798 milionů eur je třeba považovat za minimální částku podpory, která má být navrácena. Částky tvořící dané rozpětí, do něhož spadá částka dotčené podpory, mají pouze informativní charakter, a napadené rozhodnutí tak obsahuje přiměřené informace, které měly Francouzské republice samotné bez nadměrných obtíží umožnit určit konečnou částku podpory k navrácení. Tribunál mimoto potvrdil judikaturu, na základě níž musí být možné provést výpočet částky pokuty k navrácení bez nadměrných obtíží s ohledem na informace uvedené v rozhodnutí Komise. Co se týče výkladu napadeného rozhodnutí Soudním dvorem¹⁹, měl Tribunál za to, že částka podpory k navrácení v daném případě mohla být bez nadměrných obtíží vypočtena a byla rovna nejméně dolní hranici rozpětí určeného Komisí.

3. Procesní pravidla

a) Formální vyšetřovací řízení

V rozsudku ze dne 18. listopadu 2009, *Scheucher-Fleisch a další v. Komise* (T-375/04, dosud nezveřejněný) připomněl Tribunál, že Komise je povinna zahájit formální vyšetřovací řízení zejména tehdy, když se s ohledem na informace získané v průběhu předběžného přezkoumání i nadále potýká s významnými obtížemi spojenými s posouzením dotčeného opatření. Komise však byla v okamžiku, kdy zkoumala slučitelnost dotčených podpor se společným trhem, seznámena s tím, že jeden z článků dotčeného vnitrostátního zákona nespĺňuje podmínku uvedenou v pokynech ke státní podpoře na reklamu, podle níž vnitrostátní režim kontroly jakosti nemůže být omezen na výrobky určitého původu. Toto ustanovení proto vyvolávalo pochybnosti ohledně slučitelnosti dotčených podpor s pokyny ke státní podpoře na reklamu a muselo vést k zahájení řízení podle čl. 88 odst. 2 ES. Tribunál proto napadené rozhodnutí zrušil.

¹⁹ Rozsudek ze dne 18. října 2007, *Komise v. Francie* (C-441/06, Sb. rozh. s. I-8887).

Ve výše uvedeném rozsudku *Francie v. Komise a France Télécom v. Komise* uvedl mimoto Tribunál, že skutečnost, že Komise v napadeném rozhodnutí změnila analýzu oproti rozhodnutí zahajujícímu formální vyšetřovací řízení, může vést k porušení práva státu na obhajobu pouze tehdy, pokud informace uvedené v tomto rozhodnutí nebo následně poskytnuté při diskusi v rámci správního řízení, neumožnily tomuto státu se užitečně vyjádřit k veškerým otázkám skutkového a právního stavu, který je popsán v napadeném rozhodnutí. Naproti tomu rozdíly mezi napadeným rozhodnutím a rozhodnutím o zahájení řízení vyplývající z toho, že Komise zcela nebo částečně převzala argumenty předložené tímto státem, nemohou pojmově vést k porušení práva tohoto státu na obhajobu.

Stejně tak v rozsudku ze dne 4. září 2009, *Itálie v. Komise* (T-211/05, dosud nezveřejněný) uvedl Tribunál, že formální vyšetřovací řízení umožňuje prohloubit a objasnit otázky vznesené v rozhodnutí o zahájení řízení, takže případný rozpor mezi tímto rozhodnutím a konečným rozhodnutím nemůže být sám o sobě považován za vadu, jíž je stížena legalita tohoto konečného rozhodnutí. Z žádného ustanovení týkajícího se přezkumu státních podpor nevyplývá, že by Komise byla povinna dotčený členský stát informovat o svém postoji před tím, než přijme své rozhodnutí, pokud členský stát byl vyzván k podání připomínek.

b) Legitimní očekávání

Ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 9. září 2009, *Diputación Foral de Álava a další v. Komise* (T-30/01 až T-32/01 a T-86/02 až T-88/02, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) žalobci tvrdili, že chování Komise představovalo výjimečnou okolnost, která mohla vyvolat jejich legitimní očekávání ohledně souladu dotčených režimů podpor s právními předpisy z důvodu nezveřejnění upozornění pro případné příjemce podpor stanoveného ve sdělení z roku 1983 o protiprávních podporách.

Ačkoliv Tribunál toto nezveřejnění v Úředním věstníku považoval za politováníhodné, uvedl, že to nic nemění na tom, že informace obsažená v uvedeném sdělení byla jednoznačná. Výklad zastávaný žalobci by navíc uvedenému sdělení z roku 1983 o protiprávních podporách přiznal rozsah, který je v rozporu s čl. 88 odst. 3 ES. Nejistá povaha protiprávně poskytnutých podpor totiž vyplývá z užitečného účinku povinnosti oznámení stanovené v čl. 88 odst. 3 ES a nezávisí na tom, zda bylo, či nebylo v Úředním věstníku zveřejněno upozornění stanovené ve sdělení z roku 1983 o protiprávních podporách.

Navrácení protiprávně poskytnutých podpor nemůže být znemožněno pouze z důvodu, že takové upozornění nebylo Komisí zveřejněno, protože jinak by byl narušen systém přezkumu státních podpor zavedený Smlouvou. Tribunál z toho vyvozuje, že nezveřejnění upozornění stanoveného ve sdělení z roku 1983 o protiprávních podporách tudíž nepředstavuje výjimečnou okolnost, která by mohla vyvolat jakékoliv očekávání ohledně souladu protiprávně poskytnutých podpor s právními předpisy.

Mimoto ve výše uvedených rozsudcích *Francie v. Komise a France Télécom v. Komise* Tribunál uvedl, že cílem povinnosti oznámit opatření, která mohou vést k poskytnutí státních podpor podnikům, je právě umožnit odstranění veškerých pochybností o tom, zda tato opatření skutečně představují státní podpory. K datu přijetí zákona, který upravil zvláštní způsob zdanění vztahující se na France Télécom, nebylo jasné, zda tento režim bude podniku poskytovat výhodu. Tribunál měl tedy za to, že Francie měla toto opatření oznámit Komisi. Vzhledem k tomu, že toto oznámení před zavedením dotčeného režimu zdanění neprovedla, nemohla se dovolávat dodržení zásady ochrany legitimního očekávání, aniž by prokázala existenci výjimečných okolností.

c) Postup přijímání rozhodnutí

Ve výše uvedených rozsudcích *Francie v. Komise* a *France Télécom v. Komise* poskytl Tribunál významné upřesnění týkající se postupu přijímání rozhodnutí Komise v oblasti státních podpor. Tribunál totiž rozhodl, že nelze vyloučit, aby kolegium členů Komise pověřilo, jak stanoví čl. 13 druhý pododstavec jednacího řádu Komise²⁰, jednoho nebo více svých členů, aby přijali konečné znění rozhodnutí, jehož obsah byl již vymezen během jednání. Využije-li Komise této možnosti, přísluší soudu, který rozhoduje o otázce řádného výkonu tohoto pověření, aby ověřil, zda lze mít za to, že kolegium členů Komise přijalo dotčené rozhodnutí ohledně všech jeho skutkových a právních prvků. Tribunál v daném případě konstatoval, že formální rozdíly mezi verzí napadeného rozhodnutí, která byla přijata dne 2. srpna 2004, a textem, který byl schválen kolegiem členů Komise ve dnech 19. a 20. července 2004, nemají vliv na dosah napadeného rozhodnutí, a žalobnímu důvodu nevyhověl.

Ochranná známka Společenství

Rozhodnutí týkající se použití nařízení (ES) č. 40/94 nahrazeného nařízením (ES) č. 207/2009²¹, které však v podstatě pouze kodifikovalo pravidla o ochranné známce Společenství, jež byla vícekrát a zásadním způsobem od roku 1994 novelizována, představují v roce 2009 stále významnou část věcí vyřízených Tribunálem (168 věcí, tedy 30 % z celkového počtu věcí vyřízených v roce 2009).

1. Absolutní důvody pro zamítnutí zápisu a důvody absolutní neplatnosti

Článek 7 odst. 1 písm. c) nařízení č. 40/94 zakazuje, aby jako ochranné známky Společenství byla zapsána označení, která z důvodu jejich popisného charakteru nejsou způsobilá plnit funkci údaje o obchodním původu výrobků nebo služeb, jež označují. Podle ustálené judikatury krom toho musí být popisný charakter označení posuzován s ohledem jednak na předmětné výrobky nebo služby a jednak na jeho vnímání relevantní veřejností²².

V rozsudku ze dne 19. listopadu 2009, *Torresan v. OHIM – Klosterbrauerei Weissenohe (CANNABIS)* (T-234/06, dosud nezveřejněný) zamítl Tribunál žalobu směřující proti rozhodnutí odvolacího senátu Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu (ochranné známky a vzory) (OHIM), podle něhož slovní označení CANNABIS pro běžného spotřebitele popisuje vlastnosti piva, vína a jiných alkoholických nápojů, mezi jejichž přísadami může figurovat konopí používané jako aroma při jejich výrobě. Tento závěr není zpochybněn skutečností, že výraz „konopí“ je evokativním pojmem a narážkou, která vyvolává myšlenku požitku, úniku nebo relaxace.

Mimoto v rozsudcích ze dne 19. listopadu 2009, *Agencja Wydawnicza Technopol v. OHIM* (222, 333 a 555) (T-200/07 až T-202/07), (350, 250 a 150) (T-64/07 až T-66/07), (1000) (T-298/06) (nezveřejněné), Tribunál upřesnil, že slovní označení tvořená výhradně čísly popisují takové výrobky, jako jsou brožury, periodika, denní tisk a hry v rozsahu, v němž odkazují na vlastnosti uvedených výrobků, zvláště počet stran, děl, informací a kompilovaných her.

²⁰ Úř. věst. L 308, 8.12.2000, s. 26; Zvl. vyd. 01/03, s. 213.

²¹ Nařízení Rady (ES) č. 40/94 ze dne 20. prosince 1993 o ochranné známce Společenství (Úř. věst. 1994, L 11, s. 1; Zvl. vyd. 17/01, s. 146), nahrazené nařízením Rady (ES) č. 207/2009 ze dne 26. února 2009 o ochranné známce Společenství (Úř. věst. L 78, s. 1). Tato zpráva nicméně obsahuje odkazy pouze na číslování článků podle nařízení č. 40/94.

²² Rozsudky Soudního dvora ze dne 20. září 2001, *Procter & Gamble v. OHIM*, C-383/99 P, Recueil, s. I-6251, bod 39, a ze dne 21. října 2004, *OHIM v. Erpo Möbelwerk*, C-64/02 P, Sb. rozh. s. I-10031, bod 43.

Co se týče obrazových označení tvořených čísly zarámovanými v obdélníku a doplněnými barevnými ozdobami, byl Tribunál rovněž vyzván k tomu, aby se v rozsudku ze dne 19. listopadu 2009, *Agencja Wydawnicza Technopol v. OHIM (100 a 300)* (T-425/07 a T-426/07, dosud nezveřejněný) vyjádřil k důsledkům skutečnosti, že podnik, jenž podal přihlášku těchto označení jako ochranných známek Společenství, odmítl v souladu s čl. 38 odst. 2 nařízení č. 40/94 prohlásit, že se vzdává uplatnění výlučného práva ve vztahu k uvedeným číslům. Poté, co připomněl, že na základě tohoto ustanovení, obsahuje-li ochranná známka prvek, který postrádá rozlišovací způsobilost a může-li ponechání tohoto prvku ve známce vyvolat pochybnosti o rozsahu přiznané ochrany, může OHIM jako podmínku pro zápis požadovat, aby přihlašovatel prohlásil, že nebude uplatňovat výlučné právo ve vztahu k tomuto prvku, Tribunál uvedl, že funkcí těchto prohlášení je zdůraznění skutečnosti, že výlučné právo přiznané majiteli ochranné známky se nevztahuje na nerozlišující prvky, které ji tvoří, a že posouzení rozlišovací způsobilosti prvků přihlašovaných ochranných známek v rámci čl. 38 odst. 2 nařízení č. 40/94 se nesmí provádět ve vztahu k celkovému dojmu, který uvedené ochranné známky vyvolávají, ale ve vztahu k prvkům, které je tvoří.

Krom toho se Tribunál v rozsudcích ze dne 30. září 2009, *JOOP! v. OHIM (!)* (T-75/08, nezveřejněný) a *(Znázornění vykřičníku umístěného v obdélníku)* (T-191/08, nezveřejněný) znovu vyjádřil k rozlišovací způsobilosti velmi jednoduchých obrazových označení, a to samostatně znázorněného vykřičníku nebo vykřičníku umístěného v obdélníku. Připomněl, že zápis ochranné známky, která se skládá z označení, která jsou užívána jako reklamní slogany, údaje o jakosti nebo výrazy vybízející ke koupi výrobků nebo služeb, na které se tato ochranná známka vztahuje, není z důvodu takového užívání vyloučen jako takový. Označení, které plní jiné funkce než funkce ochranné známky v klasickém smyslu, má nicméně rozlišovací způsobilost pouze tehdy, pokud může být bez dalšího vnímáno jako údaj o obchodním původu předmětných výrobků nebo služeb. Uvedl dále, že v projednávané věci spotřebitel, včetně spotřebitele věnujícího zvýšenou pozornost, nebyl schopen určit původ označených výrobků na základě vykřičníku, který je vnímán spíše jako pochvala, a to i když byl umístěn v obdélníkovém rámečku, který jako druhotný prvek dodával předmětnému označení vzhled etikety. Mimoto v rozsudku ze dne 20. ledna 2009, *Pioneer Hi-Bred International v. OHIM (OPTIMUM)* (T-424/07, nezveřejněný) upřesnil Tribunál, že právě z důvodu jeho obvyklého užívání v běžném jazyce, jakož i jeho užívání v obchodě jako druhového pochvalného pojmu, nelze označení OPTIMUM považovat za způsobilé identifikovat obchodní původ výrobků, které označuje, a že skutečnost, že jsou dotčené výrobky určeny specializované veřejnosti, na tomto posouzení nic nemění vzhledem k tomu, že úroveň pozornosti takové veřejnosti, která je v zásadě vysoká, je ohledně údajů propagačního charakteru relativně nízká.

Na základě čl. 7 odst. 3 nařízení č. 40/94 lze ochrannou známku zapsat, získala-li užíváním rozlišovací způsobilost ve vztahu k výrobkům a službám, pro které je její zápis požadován. V tomto ohledu v rozsudku ze dne 28. října 2009, *BCS v. OHIM – Deere (Kombinace zelené a žluté barvy)* (T-137/08, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku), Tribunál nejprve připomněl, že jakékoliv užívání označení, v projednávaném případě kombinace zelené a žluté barvy, nepředstavuje nezbytně jeho užívání jako ochranné známky. V daném případě se však rozhodnutí OHIM neprohlásit ochrannou známku tvořenou uvedeným označením za neplatnou zakládalo zejména na prohlášeních profesních sdružení, podle kterých kombinace zelené a žluté barvy odkazuje na zemědělské stroje vedlejší účastnice řízení, a na skutečnosti, že posledně jmenovaná tutéž kombinaci barev na svých strojích používala po značnou dobu. Tribunál krom toho uvedl, že přestože je nutné prokázat, že zpochybněná ochranná známka získala rozlišovací způsobilost v celé Unii, není nikterak vyžadováno, aby pro každý členský stát byl předložen stejný typ důkazu.

2. Relativní důvody pro zamítnutí zápisu a důvody relativní neplatnosti

Hlavní přínosy judikatury tohoto roku se týkají posouzení podobnosti označení a hodnocení nebezpečí záměny. Tribunál nejprve v rozsudku ze dne 28. října 2009, *CureVac v. OHIM – Qiagen (RNAiFect)* (T-80/08, dosud nezveřejněný) měl za to, že podobnost mezi označeními RNAiFect a RNActive vyplývající z totožnosti jejich tří prvních písmen je výrazně oslabena rozdíly mezi jejich pěti posledními písmeny. Uvedl, že ačkoliv je pravda, že spotřebitel přikládá obvykle větší význam počáteční části slov, jelikož je vyslovována s větším důrazem, nepovažuje veřejnost popisný nebo málo rozlišující prvek, který je součástí kombinované ochranné známky, za rozlišující a dominantní prvek v celkovém dojmu, kterým tato ochranná známka působí. V dané věci měl přitom prvek „rna“ omezenou rozlišovací způsobilost vzhledem k tomu, že spotřebitel předpokládá existenci odkazu na chemickou sloučeninu. Z tohoto důvodu nemohl být tento prvek považován veřejností za rozlišující a dominantní prvek v celkovém dojmu, kterým dotčené kombinované ochranné známky působí. Naproti tomu v rozsudku ze dne 2. prosince 2009, *Volvo Trademark v. OHIM – Grebenshikova (SOLVO)* (T-434/07, dosud nezveřejněný), měl Tribunál za to, že mezi označeními SOLVO a VOLVO existuje určitý stupeň podobnosti z fonetického hlediska, a tudíž se OHIM neprávem domníval, že není třeba provést celkové posouzení nebezpečí záměny.

Dále v rozsudku ze dne 8. července 2009, *Laboratorios Del Dr. Esteve v. OHIM – Ester C (ESTER-E)* (T-230/07, nezveřejněný) upřesnil Tribunál určité okolnosti, za kterých může porovnání označení z pojmového hlediska neutralizovat podobnosti mezi týmiž označeními z hlediska vzhledového a fonetického. Uvedl, že zatímco označení ESTEVE nemá v úředních jazycích Unie s výjimkou španělštiny žádný význam, označení ESTER-E je spojováno s dobře známým křestním jménem nebo s chemickou sloučeninou a tento rozdíl mezi uvedenými označeními z pojmového hlediska odůvodňuje neexistenci nebezpečí záměny. Naproti tomu v rozsudku ze dne 29. října 2009, *Peek & Cloppenburg v. OHIM – Redfil (Agile)* (T-386/07, nezveřejněný) upřesnil Tribunál, že takovými okolnostmi nejsou situace, kdy má označení, jehož význam může relevantní veřejnost okamžitě pochopit, pouze omezenou rozlišovací způsobilost ve vztahu k dotčeným výrobkům nebo službám. Měl za to, že rozdíl mezi označeními Aygill's a Agile z pojmového hlediska není dostatečný pro neutralizaci podobností mezi těmito označeními z hlediska vzhledového a fonetického. S ohledem na dotčené výrobky, kterými byly sportovní potřeby a oděvy, mělo totiž slovo „agile“ pochvalný charakter, který vzhledem k uvedeným podobnostem mohl být spotřebiteli rovněž spojován se starší ochrannou známkou. Krom toho v rozsudku ze dne 23. září 2009, *Viñedos y Bodegas Príncipe Alfonso de Hohenlohe v. OHIM – Byass (ALFONSO)* (T-291/07, nezveřejněný) potvrdil Tribunál posouzení OHIM, podle něhož jsou starší ochranná známka PRINCIPE ALFONSO a přihlašovaná ochranná známka ALFONSO pro španělského spotřebitele pojmově odlišné, zejména v rozsahu, v němž prvek „principe“ individualizuje jednu osobu mezi všemi, již mají stejné jméno, a toto označení má jasný a určitý význam, takže ho relevantní veřejnost může okamžitě pochopit.

Co se týče porovnání výrobků nebo služeb, v rozsudku ze dne 22. ledna 2009, *Commercy v. OHIM – easyGroup IP Licensing (easyHotel)* (T-316/07, dosud nezveřejněný) Tribunál poté, co připomněl, že výrobky nebo služby jsou komplementární, existuje-li mezi nimi takový vztah, že jeden je nezbytný nebo důležitý pro užití druhého, upřesnil, že tato definice znamená, že tyto výrobky nebo služby mohou být užívány společně, a tudíž jsou určeny téže veřejnosti.

Další významný vývoj v judikatuře tohoto roku se týká čl. 8 odst. 4 nařízení č. 40/94, zejména v rámci řízení o prohlášení neplatnosti. V rozsudku ze dne 24. března 2009, *Moreira da Fonseca v. OHIM – General Óptica (GENERAL OPTICA)* (T-318/06 až T-321/06, dosud nezveřejněný) připomněl Tribunál, že k tomu, aby bylo možné zabránit zápisu ochranné známky Společenství nebo žádat o její prohlášení za neplatnou na základě uvedeného ustanovení, musí namítané označení splňovat kumulativně čtyři podmínky: musí být užíváno v obchodním styku; jeho význam nesmí

být pouze místní; právo k tomuto označení muselo vzniknout v souladu s právem členského státu, ve kterém bylo označení užíváno přede dnem podání přihlášky ochranné známky Společenství, a musí svému majiteli přiznávat možnost zakázat užívání pozdější ochranné známky. Dále Tribunál upřesnil, že první dvě podmínky musí být vykládány pouze ve světle práva Unie, zatímco další dvě podmínky musí být posuzovány s ohledem na kritéria stanovená použitelným vnitrostátním právem. Konečně, co se týče druhé podmínky, Tribunál rozhodl, že jednak význam musí být hodnocen s ohledem jak na jeho zeměpisný rozměr, tak na hospodářský rozměr, a dále skutečnost, že označení přiznává svému majiteli výlučné právo na celém území státu, sama o sobě nepostačuje k prokázání toho, že jeho význam není pouze místní. Mimoto v rozsudku ze dne 11. června 2009, *Last Minute Network v. OHIM – Last Minute Tour (LAST MINUTE TOUR)* (T-114/07 a T-115/07, dosud nezveřejněný) Tribunál zdůraznil, že v rámci používání výše uvedeného ustanovení byl odvolací senát povinen zohlednit jak právní předpisy dotyčného členského státu, použitelné na základě odkazu uvedeného v tomto ustanovení, tak relevantní vnitrostátní judikaturu.

Dále pak v rozsudku ze dne 14. května 2009, *Fiorucci v. OHIM – Edwin (ELIO FIORUCCI)*, (T-165/06, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) Tribunál ověřoval, zda byly odvolacím senátem OHIM dodrženy podmínky použití čl. 52 odst. 2 nařízení č. 40/94. Elio Fiorucci se v dané věci domáhal zejména neplatnosti ochranné známky ELIO FIORUCCI, přičemž uplatňoval své právo na jméno, chráněné italským právem. Tribunál poté, co připomněl, že na základě tohoto ustanovení může OHIM prohlásit ochrannou známku Společenství za neplatnou v případě, že její užívání může být zakázáno zejména na základě práva na jméno chráněného vnitrostátním právem, konstatoval, že ochrana zaručená relevantním ustanovením italského práva není vyloučena, stalo-li se jméno dotyčné osoby proslulým v důsledku obchodní činnosti, kterou tato osoba vykonává.

V rozsudku ze dne 30. června 2009, *Danjaq v. OHIM – Mission Productions (Dr. No)* (T-435/05, dosud nezveřejněný) dále Tribunál stanovil, že totéž označení může být chráněno jakožto originální dílo autorským právem a jakožto údaj o obchodním původu výrobků nebo služeb, jež označuje, právem ochranných známek. Tribunál připomněl, že obě tato výhradní práva jsou založena na odlišných vlastnostech, a sice v prvním případě na originalitě výtvoru a v druhém případě na způsobilosti označení rozlišit uvedený obchodní původ. I když tak název filmu může být v souladu s určitými vnitrostátními právními předpisy chráněn jakožto umělecký výtvor nezávisle na ochraně přiznané samotnému filmu, nepožívá automaticky ochrany přiznané ochranným známkám. Z toho důvodu i za předpokladu, že označení Dr. No a Dr. NO umožňují odlišit film s tímto názvem od ostatních filmů série „James Bond“, nelze tím prokázat, že tato označení informují o obchodním původu dotyčných výrobků a služeb.

Konečně Tribunál objasnil pravidla týkající se důkazu o skutečném užívání starší ochranné známky v rámci řízení o prohlášení neplatnosti. V rozsudku ze dne 12. června 2009, *Harwin International v. OHIM – Cuadrado (Pickwick COLOUR GROUP)* (T-450/07, dosud nezveřejněný) uvedl, že OHIM byl povinen posoudit otázku důkazu o skutečném užívání starší ochranné známky i přesto, že majitel ochranné známky Společenství, jejíž prohlášení neplatnosti je navrhováno, nepodal v tomto směru zvláštní návrh, ale zpochybňoval důkazy předložené za tímto účelem majitelem starší ochranné známky.

3. Důvody zrušení

Na základě článku 50 nařízení č. 40/94 může ke zrušení práv majitele ochranné známky Společenství dojít zejména tehdy, mohlo-li by její užívání klamat veřejnost, pokud jde o povahu, jakost nebo zeměpisný původ dotčených výrobků nebo služeb.

V tomto ohledu měl Tribunál ve výše uvedeném rozsudku *ELIO FIORUCCI* za to, že totožnost mezi ochrannou známkou a příjmením nepostačuje k závěru, že se dotčená veřejnost bude domnívat, že osoba, jejíž příjmení tvoří ochrannou známku, navrhla výrobky, které jsou touto ochrannou známkou označeny, vzhledem k tomu, že veřejnost si je vědoma toho, že za každou ochrannou známkou tvořenou příjmením se nutně neskrývá návrhář stejného jména. Aby mohl být použit článek 50 nařízení č. 40/94, musí dotyčný prokázat, že ochranná známka byla užívána klamavě nebo že existuje dostatečně vážné nebezpečí klamání, což v daném případě prokázáno nebylo.

V rozsudku ze dne 10. prosince 2009, *Stella Kunststofftechnik v. OHIM – Stella Pack (Stella)* (T-27/09, dosud nezveřejněný) Tribunál rovněž upřesnil předmět a účinky řízení o zrušení a námitkového řízení. Uvedl zejména, že relevantní ustanovení nestanoví, že námitkové řízení zahájené na základě určité starší ochranné známky, které stále probíhá, může mít jakýkoli vliv na přípustnost a případně na průběh řízení o zrušení týkajícího se této ochranné známky. Námitkové řízení a řízení o zrušení jsou totiž dvě zvláštní a samostatná řízení: námitky mají za cíl zabránit za určitých podmínek tomu, aby bylo vyhověno přihlášce ochranné známky, z důvodu existence starší ochranné známky, přičemž zamítnutí námitek nevede ke zrušení dotyčné ochranné známky, zatímco zrušení lze dosáhnout pouze zahájením řízení, které sleduje tento cíl.

4. Formální a procesní otázky

Vzhledem k tomu, že judikatura týkající se formálních a procesních otázek byla v tomto roce obzvláště bohatá, je třeba se omezit na uvedení zásadních přínosů.

Zaprvé je zvláště významným rozsudek ze dne 14. října 2009, *Ferrero v. OHIM – Tirol Milch (TiMi KiNDERJOGHURT)* (T-140/08, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku), v němž Tribunál v kontextu řízení o prohlášení neplatnosti upřesnil hodnotu posouzení provedených a závěrů přijatých odvolacím senátem OHIM v předchozím rozhodnutí v rámci námitkového řízení mezi týmiž účastníky řízení týkajícího se téže ochranné známky Společensví. Konkrétně bylo rozhodnuto, že se nepoužije zásada překážky věci rozsouzené vzhledem k tomu, že řízení před OHIM má povahu správní a že relevantní ustanovení nestanoví v tomto smyslu žádné pravidlo, a že se nepoužijí ani zásady právní jistoty a ochrany legitimního očekávání s ohledem na to, že nařízení č. 40/94 nevyklučuje možnost řízení o prohlášení neplatnosti v návaznosti na neúspěch v námitkovém řízení.

Zadruhé, pokud jde o důsledky, které pro OHIM plynou ze zrušení rozhodnutí odvolacího senátu, Tribunál v rozsudku ze dne 25. března 2009, *Kaul v. OHIM – Bayer (ARCOL)* (T-402/07, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) uvedl, že OHIM musí zajistit, aby některý z odvolacích senátů – případně i tentýž – o odvolání, které je potřeba znovu projednat v návaznosti na uvedené zrušení, nově rozhodl. Upřesnil, že pokud, jako v daném případě, neobsahuje zrušující rozsudek žádné stanovisko k otázce, zda jsou kolidující ochranné známky podobné, či nikoliv, musí odvolací senát tuto otázku znovu přezkoumat bez ohledu na postoj přijatý v původním zrušeném rozhodnutí.

Zatřetí Tribunál upřesnil rozsah povinnosti uvádět odůvodnění rozhodnutí odvolacích senátů v případech, kdy se ochranná známka týká více výrobků nebo služeb. V rozsudku ze dne 2. dubna 2009, *Zuffa v. OHIM (ULTIMATE FIGHTING CHAMPIONSHIP)* (T-118/06, dosud nezveřejněný) uvedl, že souhrnné odůvodnění pro řadu výrobků nebo služeb je možné pouze tehdy, mají-li mezi sebou výrobky nebo služby dostatečně přímou a konkrétní vazbu, která umožní, aby úvahy, které tvoří odůvodnění dotčeného rozhodnutí, jednak dostatečně objasnily úvahy sledované odvolacím senátem pro každý z výrobků a služeb náležejících do této kategorie a jednak byly použitelné bez rozdílu na každý z dotyčných výrobků a služeb. V rozsudku ze dne 20. května 2009, *CFCMCEE*

v. *OHIM (P@YWEB CARD a PAYWEB CARD)* (T-405/07 a T-406/07, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) rovněž dodal, že souhrnné odůvodnění musí nicméně soudu umožňovat výkon přezkumu. Mimoto, pokud rozhodnutí neobsahuje ani nástin odůvodnění ohledně důvodů, proč se OHIM domníval, že určité výrobky tvoří stejnorodou skupinu, není povoleno doplňovat odůvodnění rozhodnutí v průběhu řízení.

Začtvrté v rozsudku ze dne 3. června 2009, *Frosch Touristik v. OHIM – DSR touristik (FLUGBÖRSE)* (T-189/07, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) Tribunál upřesnil, že datem rozhodným pro posouzení, které musí OHIM provést v řízení o prohlášení neplatnosti, v němž je uplatňováno, že ochranná známka Společenství nesplňuje podmínky článku 7 nařízení č. 40/94, je pouze datum podání přihlášky k zápisu, a nikoliv datum zápisu. Tento přístup totiž zabráňuje tomu, aby se pravděpodobnost ztráty způsobilosti ochranné známky k zápisu zvyšovala v závislosti na délce trvání řízení o zápisu.

Zapáté se v rozsudcích ze dne 7. května 2009, *Omnicare v. OHIM – Astellas Pharma (OMNICARE)* (T-277/06), ze dne 12. května 2009, *Jurado Hermanos v. OHIM (JURADO)* (T-410/07); ze dne 13. května 2009, *Aurelia Finance v. OHIM (AURELIA)* (T-136/08) a ze dne 23. září 2009, *Evets v. OHIM (DANELECTRO a QWIK TUNE)* (T-20/08 a T-21/08, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) (dosud nezveřejněné) Tribunál vyjádřil k rozsahu působnosti článku 78 nařízení č. 40/94 týkajícího se navrácení do původního stavu, podle něhož přihlašovatelé nebo majitelé ochranné známky nebo i každému jinému účastníku řízení před OHIM, který nedodržel lhůtu, mohou být za určitých podmínek jeho práva navrácena. Zvláště v prvním a čtvrtém výše uvedeném rozsudku Tribunál upřesnil, že toto ustanovení je použitelné na lhůtu pro napadení rozhodnutí před odvolacím senátem, ale nikoliv na lhůtu pro podání samotné žádosti o navrácení do původního stavu. Krom toho Tribunál ve druhém rozhodnutí objasnil pojem „účastník řízení“, zatímco ve třetím stanovil, že pokud majitel ochranné známky deleguje administrativní úkoly týkající se obnovy zápisu této ochranné známky na společnost, jež je v dané oblasti specializovaná, musí dbát na to, aby tato společnost poskytla nezbytné záruky umožňující předpokládat řádný výkon uvedených úkolů. Konkrétně, zavede-li tato společnost informatizovaný systém pro připomínání lhůt, musí tento systém obsahovat mechanismus odhalování a nápravy případných chyb.

Konečně, pokud jde o rozhodnutí o zrušení přijaté oddělením OHIM za účelem nápravy chyby, kterou byla stížena část rozhodnutí přijatého dříve tímž oddělením, týkající se nákladů řízení, Tribunál v rozsudku ze dne 1. července 2009, *Okalux v. OHIM – Messe Düsseldorf (OKATECH)* (T-419/07, dosud nezveřejněný) uvedl, že vzhledem k tomu, že zrušení rozhodnutí mohlo být pouze částečné, bylo třeba lhůtu pro podání odvolání vypočítat s ohledem na první rozhodnutí.

Životní prostředí – Systém pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů

V rozsudcích ze dne 23. září 2009, *Estonsko v. Komise* (T-263/07, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) a *Polsko v. Komise* (T-183/07, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) uvedl Tribunál významné úvahy k rozdělení pravomocí mezi členskými státy a Komisí v rámci vypracovávání národních alokačních plánů pro přidělování povolenek na emise (dále jen „NAP“) členských států a ověřování souladu těchto NAP s kritérii stanovenými směrnicí 2003/87/ES²³ Komisí.

²³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES ze dne 13. října 2003 o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství a o změně směrnice Rady 96/61/ES (Úř. věst. L 275, s. 32; Zvl. vyd. 15/07, s. 631).

V projednávaných případech Komise v napadených rozhodnutích konstatovala, že NAP Polské republiky a Estonské republiky jsou neslučitelné s určitými kritérii stanovenými směrnicí 2003/87, a uvedla, že proti těmto NAP nepodá námítky, budou-li do nich provedeny určité změny. Dotyčné členské státy před Tribunálem tvrdily, že Komise tím, že stanovila strop pro povolenky na emise skleníkových plynů, při jehož překročení budou jejich NAP zamítnuty, a nahradila tak metodu analýzy použitou členským státem metodou svou, porušila rozdělení pravomocí stanovené směrnicí 2003/87. Tribunál těmto nárokům vyhověl a napadená rozhodnutí zrušil.

Tribunál konstatoval, že snížení emisí skleníkových plynů má zásadní důležitost v rámci boje proti oteplování klimatu, což je fenomén, který představuje jednu z největších sociálních a ekonomických hrozeb a hrozeb pro životní prostředí, jimž současný svět čelí. Sledování tohoto cíle nicméně nemůže odůvodnit ponechání rozhodnutí o zamítnutí NAP v platnosti, byl-li tento právní akt přijat v rozporu s pravomocemi přiznanými směrnicí 2003/87 jednak členským státům a jednak Komisi.

Tribunál připomíná, že uvedená směrnice na základě čl. 249 třetího pododstavce ES zavazuje státy, jimž je určena, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, ale ponechává jim volbu formy a prostředků vhodných k jeho dosažení. Je na Komisi, aby v rámci výkonu své kontrolní pravomoci prokázala, že nástroje, které členský stát v tomto ohledu použil, jsou v rozporu s právem Společenství. Přísné dodržování těchto zásad má prvořadý význam pro zajištění zásady subsidiarity, na základě níž Společenství v oblastech, které nespádají do jeho výlučné pravomoci, jedná pouze tehdy a do té míry, pokud sledovaných cílů nemůže být uspokojivě dosaženo na úrovni členských států.

Mimoto Tribunál uvedl, že z ustanovení směrnice 2003/87 jednoznačně vyplývá jednak to, že pouze členský stát samotný má pravomoc k vypracování NAP a k přijetí konečných rozhodnutí, jimiž se stanoví celkové množství povolenek, které vydá pro každé pětileté období, jakož i k rozdělení tohoto množství mezi hospodářské subjekty, a jednak to, že Komise má pravomoc kontrolovat uvedený NAP s ohledem na kritéria stanovená uvedenou směrnicí, přičemž členský stát může přidělit povolenky pouze tehdy, pokud změny plánu navržené po původním zamítnutí ze strany Komise byly Komisí schváleny. Dále Tribunál upřesnil, že Komise má právo vyjádřit konkrétní připomínky ohledně konstatovaných případů neslučitelnosti a předkládat návrhy, jež mají členskému státu umožnit změnu jeho NAP tak, aby se stal s uvedenými kritérii slučitelným.

Tribunál měl nicméně za to, že určením konkrétního množství povolenek a zamítnutím NAP dotyčných členských států v rozsahu, v němž navrhované celkové množství povolenek převyšuje tuto hranici, překročila Komise meze kontrolní pravomoci, kterou jí svěřuje směrnice 2003/87 vzhledem k tomu, že je na samotném členském státu, aby stanovil toto množství.

Stejně tak Komise – ačkoliv má právo vypracovat svůj vlastní ekologický a ekonomický model za účelem ověření, zda jsou NAP členských států slučitelné s kritérii stanovenými směrnicí 2003/87, k čemuž disponuje širokou posuzovací pravomocí – nemůže údaje obsažené v NAP odmítnout a zcela je nahradit údaji získanými na základě své vlastní metody hodnocení, neboť tím by jí byla přiznána skutečná pravomoc k zavedení jednotného postupu, kterou jí ovšem směrnice nesvěřuje. Tribunál rovněž uvedl, že členský stát byl v rámci vypracování NAP povinen učinit rozhodnutí ohledně politik, jež je třeba přijmout, ohledně metody, která má být použita, a údajů, jež mají být zohledněny za účelem prognózy předpokládaného vývoje emisí, přičemž kontrola těchto rozhodnutí ze strany Komise se omezuje na ověření důvěryhodnosti a dostatečnosti údajů a parametrů, na nichž jsou založeny.

Tribunál tedy rozhodl, že Komise tím, že nahradila svou metodou analýzy metodu použitou dotýcnými členskými státy, místo toho, aby se omezila na kontrolu slučitelnosti jejich NAP s kritérii stanovenými směrnicí 2003/87, případně s ohledem na údaje vycházející z její vlastní metody, překročila pravomoci, které jí byly svěřeny touto směrnicí.

Společná zahraniční a bezpečnostní politika

1. Boj proti terorismu

V rozsudku ze dne 30. září 2009, *Sison v. Rada* (T-341/07, dosud nezveřejněný) Tribunál v první řadě připomněl zásady vyplývající z rozsudků *Organizace Mudžáhidů iránského lidu v. Rada*²⁴ a *Sison v. Rada*²⁵, týkající se povinnosti odůvodnit rozhodnutí o zmrazení finančních prostředků osob majících vazby na teroristickou činnost. Jak odůvodnění původního rozhodnutí o zmrazení finančních prostředků, tak odůvodnění následných rozhodnutí se musejí zabývat nejen zákonnými podmínkami použití nařízení (ES) č. 2580/2001²⁶, zejména existencí vnitrostátního rozhodnutí přijatého příslušným orgánem, ale rovněž specifickými a konkrétními důvody, na základě nichž se Rada domnívá, že dotýcná osoba musí být předmětem opatření směřujícího ke zmrazení finančních prostředků. Mimoto se široká posuzovací pravomoc, kterou Rada disponuje, pokud jde o skutečnosti, jež mají být zohledněny za účelem přijetí opatření směřujícího ke zmrazení finančních prostředků nebo jeho ponechání v účinnosti, vztahuje na hodnocení hrozby, kterou může i nadále představovat osoba nebo subjekt, který v minulosti spáchal teroristické činy, bez ohledu na přerušení této teroristické činnosti po více či méně dlouhou dobu. Za těchto podmínek nelze po Radě požadovat, aby konkrétně uvedla, jakým způsobem zmrazení finančních prostředků dotýcného konkrétním způsobem přispívá k boji proti terorismu, nebo aby předložila důkazy směřující k prokázání toho, že by dotýcný mohl v budoucnu využívat své finanční prostředky k páčání teroristických činů nebo k napomáhání jejich páčání.

Zadruhé Tribunál připomněl podmínky provádění rozhodnutí o zmrazení finančních prostředků, pravidla týkající se důkazního břemene, které v tomto kontextu nese Rada, a rozsah soudního přezkumu v této oblasti, aby poté uvedl, že s ohledem jak na znění, kontext a cíle dotčených ustanovení, tak na prvořadou úlohu vnitrostátních orgánů ve stanovených postupech vedoucích ke zmrazení finančních prostředků, musí být rozhodnutí o „zahájení vyšetřování nebo trestního stíhání“ k tomu, aby se jej mohla Rada platně dovolávat, přijato v rámci vnitrostátního řízení vedoucího přímo a primárně k uložení preventivního nebo represivního opatření vůči dotýcné osobě na základě boje proti terorismu a z důvodu její účasti na něm. Tento požadavek nespĺňuje rozhodnutí vnitrostátního soudního orgánu, který o možné účasti dotýcné osoby na takové činnosti rozhoduje pouze akcesoricky a na základě námítky v průběhu řízení například v rámci zpochybnění jejich občanských práv a povinností.

Tribunál krom toho upřesnil, že jestliže Rada zamýšlí přijmout nebo po přezkumu ponechat v platnosti opatření směřující ke zmrazení finančních prostředků podle nařízení č. 2580/2001 na základě vnitrostátního rozhodnutí o „zahájení vyšetřování nebo trestního stíhání“ pro teroristický čin, nemůže nezohlednit další vývoj těchto šetření nebo stíhání. Může se tak stát, že vyšetřování policie nebo bezpečnostních složek bude ukončeno, aniž by vyústilo v řízení před soudem, jelikož nebylo možno shromáždit dostatečné důkazy, nebo že v rámci soudního vyšetřování dojde z týchž

²⁴ Rozsudek ze dne 12. prosince 2006, T-228/02, Sb. rozh. s. II-4665.

²⁵ Rozsudek ze dne 11. července 2007, T-47/03, nezveřejněný.

²⁶ Rady (ES) č. 2580/2001 ze dne 27. prosince 2001 o zvláštních omezujících opatřeních namířených proti některým osobám a subjektům s cílem bojovat proti terorismu (Úř. věst. L 344, s. 70; Zvl. vyd. 18/01, s. 207).

důvodů k zastavení řízení. Stejně tak rozhodnutí o zahájení stíhání může vyústit v zastavení tohoto stíhání nebo ve zproštění obžaloby v trestním řízení. Bylo by nepřijatelné, aby Rada nezohlednila takové poznatky, které jsou součástí veškerých relevantních údajů, jež musejí být při posuzování situace vzaty v úvahu. Pokud by bylo rozhodnuto jinak, byla by Radě a členským státům poskytnuta mimořádná pravomoc zmrazit na neomezenou dobu finanční prostředky osoby mimo rámec jakéhokoli soudního přezkumu a zcela nezávisle na výsledku případně probíhajících soudních řízení.

2. Boj proti šíření jaderných zbraní

Ve věcech *Melli Bank v. Rada* (rozsudek ze dne 9. července 2009, T-246/08 a T-332/08, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) a *Bank Mellī Iran v. Rada* (rozsudek ze dne 14. října 2009, T-390/08, dosud nezveřejněný, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku), o nichž bylo rozhodováno ve zrychleném řízení, Tribunál poprvé rozhodoval o žalobě proti opatřením směřujícím ke zmrazení finančních prostředků přijatým v rámci režimu omezujících opatření zavedeného za účelem vytvoření tlaku na Íránskou islámskou republiku proto, aby ukončila jaderné činnosti představující riziko šíření jaderných zbraní a vývoj nosičů jaderných zbraní.

Dotčený režim má původ v rezoluci Rady bezpečnosti Organizace spojených národů, jež byla provedena nařízením (ES) č. 423/2007²⁷, které stanoví zmrazení veškerých finančních prostředků osob, subjektů nebo entit určených Radou bezpečnosti, jakož i zmrazení finančních prostředků subjektů vlastněných nebo ovládaných subjekty, které byly označeny jako subjekty podílející se na šíření jaderných zbraní, přímo s nimi spojené nebo je podporující. Na základě tohoto nařízení byly dotyčná íránská banka a její dceřiná společnost ve Spojeném království, stoprocentně vlastněná mateřskou společností, předmětem rozhodnutí o zmrazení finančních prostředků s ohledem na jejich předpokládanou úlohu v napomáhání citlivým činnostem Íránské islámské republiky početnými nákupy citlivých materiálů pro íránský jaderný a raketový program a poskytováním finančních služeb.

Ačkoliv se Tribunál v těchto rozsudcích opíral o zásady již dříve stanovené v rámci judikatury týkající se zmrazení finančních prostředků v oblasti boje proti terorismu, uvedl rovněž některé nové specifické úvahy.

Jednak v odpovědi na námitku protiprávnosti vznesenou *Melli Bank plc* s ohledem na to, že nařízení č. 423/2007 porušuje zásadu proporcionality, Tribunál připomněl, že legalita zákazu hospodářské činnosti je podmíněna tím, že opatření, jež zákaz stanoví, budou přiměřená a nezbytná k dosažení legitimních cílů sledovaných dotčenou právní úpravou, přičemž pokud se nabízí volba mezi více přiměřenými opatřeními, je třeba zvolit nejméně omezující opatření a způsobené nepříznivé následky nesmí být nepřiměřené vzhledem ke sledovaným cílům²⁸. Upřesnil, že cílem nařízení č. 423/2007 je zabránit šíření jaderných zbraní, jakož i jeho financování, a vytvořit tak tlak na Íránskou islámskou republiku, aby dotyčné činnosti ukončila. Tento cíl zapadá do obecnějšího rámce snah spojených se zachováním míru a mezinárodní bezpečnosti, a je v důsledku toho legitimní. Krom toho zmrazení finančních prostředků subjektů vlastněných nebo ovládaných subjektem označeným za subjekt, jenž se podílí na šíření jaderných zbraní, s tímto cílem souvisí vzhledem k tomu, že existuje nezanedbatelné riziko, že takový subjekt bude vyvolávat tlak na subjekty, které vlastní nebo ovládá, za účelem obcházení účinku opatření,

²⁷ Nařízení Rady (ES) č. 423/2007 ze dne 19. dubna 2007 o omezujících opatřeních vůči Íránu (Úř. věst. L 103, s. 1).

²⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. listopadu 1990, *Fedesa a další*, C-331/88, Recueil, s. I-4023, bod 13.

kteřá se ho týkají, a podněcovat je k tomu, aby mu přímo či nepřímo převáděly své finanční prostředky nebo uskutečňovaly transakce, které nemůže sám v důsledku zmrazení svých finančních prostředků provádět. Konečně z judikatury vyplývá, že vlastnické právo a právo vykonávat hospodářskou činnost nejsou absolutními výsadami a že jejich výkon může být předmětem omezení odůvodněných cíli veřejného zájmu, které Společenství sleduje. Význam cílů sledovaných spornou právní úpravou je způsobilý odůvodnit negativní důsledky pro určité subjekty, a to i značné²⁹. Tribunál uvedl, že svobodný výkon hospodářské činnosti, jakož i vlastnické právo dotýčných bankovních ústavů jsou zmrazením finančních prostředků podstatně omezeny vzhledem k tomu, že tyto ústavy nemohou disponovat se svými prostředky, které se nacházejí na území Společenství nebo jsou v držení státních příslušníků Společenství, s výjimkou případů na základě specifických povolení, a že jejich pobočky usazené na uvedeném území nemohou uzavírat nové transakce se svými klienty. Tribunál měl nicméně za to, že vzhledem k prvořadě důležitosti zachování míru a mezinárodní bezpečnosti nejsou způsobené negativní důsledky nepřiměřené vzhledem ke sledovaným cílům.

Dále Tribunál v druhém výše uvedeném rozsudku uvedl významná upřesnění týkající se povinnosti seznámit dotčené osoby s důvody opatření, která ačkoliv jsou obecné povahy, se jich nicméně bezprostředně a osobně dotýkají a mohou omezovat výkon jejich základních práv. Tribunál měl za to, že je Rada povinna v co možná největším rozsahu seznámit dotčené subjekty s opatřeními vedoucími ke zmrazení finančních prostředků prostřednictvím individuálního oznámení. Pravidlo, podle kterého neznalost zákona neomlouvá, totiž nemůže být uplatňováno v případě, kdy dotčené rozhodnutí má ve vztahu k dotčené osobě povahu individuálního aktu. V projednávaném případě však Rada k individuálnímu oznámení nepřikročila, přestože znala adresu sídla žalobkyně. Tribunál tedy měl za to, že Rada nedodržela povinnost seznámit žalobkyni s důvody napadeného rozhodnutí. Ze spisu nicméně vyplývá, že francouzská bankovní komise informovala pobočku žalobkyně v Paříži o přijetí napadeného rozhodnutí a o jeho zveřejnění v Úředním věstníku, k němuž došlo téhož dne. Ta tak byla včas a z úředního zdroje informována jak o přijetí napadeného rozhodnutí, tak o možnosti seznámit se s odůvodněním uvedeného rozhodnutí v Úředním věstníku, a konstatované pochybení proto za těchto výjimečných okolností neodůvodňuje zrušení napadeného rozhodnutí.

Povolení k uvedení přípravků na ochranu rostlin na trh

V průběhu roku 2009 vydal Tribunál několik rozsudků týkajících se rozhodnutí Komise přijatých na základě směrnice 91/414, která zavádí na úrovni Společenství režim pro povolování a odnímání povolení pro uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh (dále jen „PUT“). Přes zvláště technickou povahu této soudní agendy je třeba uvést dva rozsudky, v nichž Tribunál opřel svou argumentaci o důsledky vycházející ze zásady obezřetnosti.

V rozsudku ze dne 3. září 2009, *Cheminova a další v. Komise* (T-326/07, dosud nezveřejněný) Tribunál připomněl, že čl. 5 odst. 1 písm. b) směrnice 91/414 stanoví, že k tomu, aby mohla být určitá účinná látka povolena, je nutné, aby bylo na základě současných vědeckotechnických poznatků možno předpokládat, že používání přípravků na ochranu rostlin obsahujících dotčenou účinnou látku v souladu se správnou rostlinolékařskou praxí nemá škodlivé účinky na zdraví lidí nebo zvířat a nemá nepřijatelný vliv na životní prostředí. V rámci výkladu tohoto ustanovení ve světle zásady obezřetnosti Tribunál upřesnil, že pokud jde o lidské zdraví, existence vážných indicií, které – aniž by byla vyloučena vědecká nejistota – umožňují rozumně pochybovat o neškodnosti látky,

²⁹ Viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 30. července 1996, *Bosphorus*, C-84/95, Recueil, s. I-3953, body 21 až 23.

v zásadě brání povolení této látky. Z odkazu na „současné vědeckotechnické poznatky“ uvedeného ve směrnici 91/414 nelze vyvodit, že by podniky, které účinnou látku oznámily a které čelí pravděpodobnosti, že bude přijato rozhodnutí o nezařazení této látky mezi látky povolené, měly mít možnost předkládat nové studie a údaje tak dlouho, dokud přetrvávají pochyby o neškodnosti uvedené účinné látky. Takový výklad by byl v rozporu s cílem vysoké úrovně ochrany zdraví lidí a zvířat, jakož i životního prostředí, neboť by znamenal, že by účastníkům řízení, který oznámil účinnou látku a jednak nese důkazní břemeno o její neškodnosti a jednak má nejlepší znalost dotčené látky, bylo přiznáno právo veta vůči případnému rozhodnutí o nepovolení dotčené látky.

Stejně tak v rozsudku ze dne 19. listopadu 2009, *Denka International v. Komise* (T-334/07, dosud nezveřejněný) připomněl Tribunál, že na základě zásady obezřetnosti, pokud přetrvává vědecká nejistota ohledně existence nebo dosahu rizik pro lidské zdraví, mohou orgány Společenství přijmout ochranná opatření, aniž by musely čekat na úplné prokázání skutečné existence a závažnosti těchto rizik³⁰. Navíc v kontextu vědecké nejistoty nelze od hodnocení rizik požadovat, aby orgánům Společenství nutně poskytlo přesvědčivé vědecké důkazy o skutečné existenci rizika a závažnosti případných nežádoucích účinků v případě, že k naplnění tohoto rizika dojde. Tribunál poukázal na to, že dokumentace předložená žalobkyní byla nedostatečná, takže nebylo možné dospět k žádnému spolehlivému závěru, pokud jde o genotoxické a karcinogenní vlastnosti dichlorvosu, a dospěl k závěru, že s ohledem na dostupné toxikologické údaje, nejistotu spojenou s neškodností této látky a nedostatečnost dokumentace se Komise přijetím napadeného rozhodnutí nedopustila zjevně nesprávného posouzení.

Přístup k dokumentům orgánů

Věci *Borax Europe v. Komise* (rozsudky ze dne 11. března 2009, T-121/05 a T-166/05, nezveřejněné) přivedly Tribunál k tomu, aby poskytl upřesnění, pokud jde o výjimky z práva na přístup k dokumentům v držení orgánů, týkající se jednak ochrany soukromí a osobnosti jednotlivce a jednak ochrany rozhodovacího procesu.

V projednávaném případě bylo žalobkyni odepřeno poskytnutí dokumentů a zvukových záznamů z jednání týkajících se zejména názorů a posudků znalců a zástupců daného průmyslového odvětví formulovaných v rámci klasifikace kyseliny borité a boritanů, která vyústila v to, že Komise zveřejnila konečné závěry uvedených znalců, v nichž bylo doporučeno zařadit tyto látky mezi toxické látky. Komise s cílem odůvodnit toto odepření poukazovala zejména na to, že zpřístupnění těchto dokumentů by bylo porušením práva na ochranu osobních údajů, které vyplývá z nařízení (ES) č. 45/2001³¹ a umožnilo by znát totožnost znalců, kteří by se vzhledem k dotčeným hospodářským důsledkům, které jsou ve hře, mohli stát předmětem vnějších tlaků. Tribunál napadená rozhodnutí zrušil zejména z důvodu, že Komise neposkytla vysvětlení k otázce, jak by přístup k dotčeným dokumentům mohl konkrétně a skutečně poškodit zájmy chráněné předmětnou výjimkou.

Tribunál předeslal, že Komise nemůže opírat své odepření o ujištění – o němž tvrdí, že je poskytla znalcům – ohledně toho, že mohou vyjádřit svůj osobní názor a že jejich totožnost a stanovisko nebudou zveřejněny. Závazek důvěrnosti, o němž Komise tvrdí, že je jím vázána vůči znalcům, je totiž závazkem mezi nimi a tímto orgánem, takže jej nelze namítat vůči společnosti Borax, jejíž

³⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. května 1998, *Spojené království v. Komise*, C-180/96, Recueil, s. I-2265, bod 99, a rozsudek Tribunálu ze dne 11. září 2002, *Pfizer Animal Health v. Rada*, T-13/99, Recueil, s. II-3305, bod 139.

³¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 45/2001 ze dne 18. prosince 2000 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány a institucemi Společenství a o volném pohybu těchto údajů (Úř. věst 2001, L 8, s. 1; Zvl. vyd. 13/26, s. 102).

právo na přístup k dokumentům je zaručeno za podmínek a v mezích stanovených nařízením č. 1049/2001. Rozhodnutí o odepření udělení přístupu k dokumentům v držení orgánu může být dále založeno pouze na výjimkách stanovených v článku 4 nařízení č. 1049/2001, a dotčený orgán proto nemůže o takovém odepření rozhodnout s odkazem na závazek vůči účastníkům jednání, nemůže-li být tento závazek odůvodněn jednou z těchto výjimek. Komise přitom nevysvětlila důvody, na základě nichž by uvedení totožnosti znalců ohrozilo jejich soukromý život nebo porušilo nařízení č. 45/2001, a nevymezila právně dostačujícím způsobem předvídatelné riziko, že odhalení jejich názoru by je vystavilo neodůvodnitelným vnějším tlakům, které by ohrožovaly jejich integritu, a to tím spíše, že vypuštění jmen a původu znalců by v tomto ohledu každopádně umožnilo zamezit jakémukoliv případnému riziku.

Tribunál mimoto zdůrazňuje, že zatímco zákonodárce stanovil zvláštní výjimku z práva na přístup veřejnosti k dokumentům orgánů, pokud jde o právní stanoviska, nezvolil stejnou úpravu, co se týče ostatních stanovisek, zejména stanovisek vědeckých, jako jsou stanoviska formulovaná ve sporných záznamech. Vzhledem k tomu, že podle judikatury nelze mít za to, že by existovala obecná potřeba důvěrnosti, co se týče stanovisek právní služby Rady týkajících se legislativních otázek³², musí být stejná zásada použita i na sporná stanoviska, pro něž zákonodárce Společenství nestanovil zvláštní výjimku, a která se tedy řídí obecnými pravidly pro právo na přístup veřejnosti k dokumentům. Z toho vyplývá, že stanoviska vědecké povahy shromážděná orgánem za účelem vypracování legislativního textu musí být v zásadě zveřejněna, a to i v případě, jsou-li takové povahy, že mohou vzbuzovat polemiky nebo odrazovat osoby, které jsou jejich autory, od poskytnutí jejich příspěvku k rozhodovacímu procesu tohoto orgánu. Riziko, na něž poukazuje Komise, že by veřejná diskuse vznikla po zveřejnění jejich názoru vedla znalce k tomu, aby se již nepodíleli na jejím rozhodovacím procesu, je vlastní pravidlu, jež uznává zásadu přístupu k dokumentům obsahujícím stanoviska určená k vnitřnímu použití v rámci konzultací a předběžných jednání.

II. Soudní agenda v oblasti náhrady škody

1. Přípustnost

Podle judikatury je žaloba na náhradu škody upravená článkem 235 ES samostatným procesním prostředkem a dotýká-li se určitého aktu, nelze z nepřípustnosti žaloby na neplatnost tohoto aktu vyvozovat nepřípustnost takovéto žaloby na náhradu škody. Žaloby podané jednotlivci, kteří nejsou bezprostředně a osobně dotčeni normativním aktem, jimiž se tito jednotlivci domáhají uplatnění odpovědnosti Společenství z důvodu nezákonnosti tohoto aktu, tak nejsou nepřípustné na základě této skutečnosti samotné³³.

V usnesení ze dne 30. září 2009, *Ivanov v. Komise* (T-166/08, dosud nezveřejněné, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) stanovil Tribunál meze samostatnosti žaloby na neplatnost ve vztahu k žalobě na náhradu škody, když uvedl, že nezávislost těchto procesních prostředků nemůže mít za důsledek umožnit jednotlivci, jemuž marně uplynula lhůta pro podání žaloby stanovená čl. 230 pátým pododstavcem ES, vyloučit prekluzi tím, že by se prostřednictvím žaloby na náhradu škody pokoušel dosáhnout výsledku, jehož mohl dosáhnout podáním žaloby na neplatnost, kdyby byla podána ve stanovené lhůtě. Z toho důvodu prekluze vztahující se k žalobě na neplatnost, jež

³² Rozsudek Soudního dvora ze dne 1. července 2008, *Švédsko a Turco v. Rada*, C-39/05 P a C-52/05 P, Sb. rozh. s. I-4723, bod 57.

³³ Viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 2. prosince 1971, *Zuckerfabrik Schöppenstedt v. Rada*, 5/71, Recueil, s. 975, a rozsudek Tribunálu ze dne 24. října 2000, *Fresh Marine v. Komise*, T-178/98, Recueil, s. II-3331.

představuje nedostatek nepominutelné podmínky řízení, způsobuje prekluzi žaloby na náhradu škody s žalobou na neplatnost úzce spojené. Žaloba na náhradu škody tak musí být prohlášena za nepřijatelnou, jestliže ve skutečnosti směřuje ke zrušení individuálního rozhodnutí, které se stalo konečným, a jestliže by v případě, že by jí bylo vyhověno, měla za následek zmaření právních účinků tohoto rozhodnutí. Tribunál nicméně zdůraznil, že je nadále přípustné, aby žalobce napadl žalobou na náhradu škody pochybení vyplývající z jednání orgánu, které následovalo po rozhodnutích, jejichž legalitu ve lhůtě pro podání žaloby nenapadl.

Mimoto v rozsudku ze dne 18. prosince 2009, *Arizmendi a další v. Rada a Komise* (T-440/03, dosud nezveřejněný) uvedl Tribunál nové úvahy k otázce přípustnosti žaloby na náhradu škody údajně způsobené zasláním odůvodněného stanoviska Komise členskému státu, ve kterém je konstatováno, že tento členský stát nesplnil povinnosti, které pro něj vyplývají z použitelné právní úpravy Společenství. V projednávaném případě totiž v návaznosti na toto odůvodněné stanovisko zrušila Francouzská republika zákonný monopol makléřů-tlumočnicků a lodivodů námořních lodí, kteří tvořili sbor mající smíšený statut, zahrnující zároveň postavení veřejného činitele, který má monopol pro výkon určitých operací, a postavení podnikatele.

Žaloba na náhradu škody založená na tom, že Komise nezažila řízení o nesplnění povinnosti na základě článku 226 ES, je podle ustálené judikatury nepřijatelná. Vzhledem k tomu, že Komise není povinna zahájit řízení o nesplnění povinnosti na základě článku 226 ES, není její rozhodnutí takové řízení nezažít v žádném případě protiprávní, a nemůže tak vést ke vzniku mimosmluvní odpovědnosti Společenství³⁴. Komise měla za to, že toto řešení je obdobně použitelné na případy, v nichž se nezdržela zahájení řízení o nesplnění povinnosti, ale vydala naopak odůvodněné stanovisko, které je předběžným krokem k řízení o nesplnění povinnosti před Soudním dvorem.

Tribunál tuto argumentaci odmítl a připomněl, že žaloba na náhradu škody je samostatným procesním prostředkem majícím svou vlastní funkci v rámci systému procesních prostředků vzhledem k tomu, že jejím předmětem je návrh na náhradu škody vyplývající z protiprávního aktu nebo jednání příčetelného orgánu. Z toho důvodu nezávisle na otázce, zda jde o napadnutelný akt způsobilý být předmětem žaloby na neplatnost, je jakýkoli akt orgánu, i když byl tímto orgánem přijat v rámci výkonu diskreční pravomoci, v zásadě způsobilý být předmětem žaloby na náhradu škody vzhledem k tomu, že tato diskreční pravomoc, kterou orgán disponuje, nemá za následek zproštění orgánu povinnosti jednat v souladu s právními normami vyšší právní síly, jako jsou Smlouva a obecné zásady práva Společenství, a s příslušným sekundárním právem. Pokud tedy Komise v rámci pravomocí, které jí přísluší na základě článku 226 ES, posuzuje volně, zda zašle členskému státu odůvodněné stanovisko, nelze vyloučit, že by za zcela výjimečných okolností mohla určitá osoba prokázat, že je takové odůvodněné stanovisko stíženo protiprávností, která je dostatečně závažným porušením právní normy, a může způsobit škodu. Tribunál z toho tedy vyvodil, že je žaloba přípustná.

³⁴ Usnesení Soudního dvora ze dne 23. května 1990, *Asia Motor France v. Komise*, C-72/90, Recueil, s. I-2181, body 13 až 15, a usnesení Tribunálu ze dne 3. července 1997, *Smanor a další v. Komise*, T-201/96, Recueil, s. II-1081, body 30 a 31, a ze dne 14. ledna 2004, *Makedoniko Metro a Michaniki v. Komise*, T-202/02, Recueil, s. II-181, body 43 a 44.

2. Dostatečně závažné porušení normy, která přiznává práva jednotlivcům

Pro vznik mimosmluvní odpovědnosti Společenství je vyžadováno, aby žalobkyně prokázala dostatečně závažné porušení právní normy, jež přiznává práva jednotlivcům³⁵.

V rámci žaloby na náhradu škody, jejímž cílem bylo dosáhnout náhrady škody údajně způsobené žalobkyni rozhodnutím Komise o zpětvzetí povolení k dovozu zvířat pocházejících z akvakultury v Kostarice, upřesnil Tribunál ve věci *Ristic a další v. Komise* (rozsudek ze dne 9. července 2009, T-238/07, nezveřejněný), že za účelem zaručení užitečného účinku podmínky týkající se porušení normy, která přiznává práva jednotlivcům, je nezbytné, aby se ochrana poskytovaná uplatňovanou normou skutečně vztahovala na osobu, která se jí dovolává, a tedy tato osoba byla mezi těmi, jimž tato norma přiznává práva. Odškodnění nelze připustit na základě normy, která nechrání daného jednotlivce proti protiprávnosti, již se dovolává, ale chrání jednotlivce jiného. V projednávaném případě se tedy žalobkyně v rámci žaloby na náhradu škody nemůže dovolávat protiprávností vyplývajících z údajného porušení práva Kostariky být vyslechnuta a práva Spolkové republiky Německo účastnit se řízení.

Krom toho ve výše uvedeném rozsudku *Arizmendi a další v. Rada a Komise* měl Tribunál za to, že během řízení o nesplnění povinnosti může Komise k porušení práva Společenství členským státem poskytnout pouze stanovisko, jelikož pouze Soudní dvůr je příslušný s konečnou platností určit, že členský stát nesplnil povinnosti, které pro něj vyplývají z práva Společenství. Pokud se Komise v uvedeném stanovisku omezuje na zaujetí postoje k existenci nesplnění povinností členského státu, které pro něj vyplývají z práva Společenství, nemůže mít přijetí tohoto stanoviska za následek dostatečně závažné porušení právní normy přiznávající práva jednotlivcům. Tedy ani nesprávný postoj Komise ohledně působnosti práva Společenství v odůvodněném stanovisku nemůže být dostatečně závažným porušením právní normy, jež by mohlo vést ke vzniku odpovědnosti Společenství. Naproti tomu, pokud jdou posouzení uvedená v odůvodněném stanovisku nad rámec určení existence nesplnění povinností členského státu nebo pokud jiná jednání Komise v souvislosti s řízením o nesplnění povinnosti překročí jí svěřené pravomoci, jako například v případě zaviněného vyjádření obchodního tajemství nebo utajených informací, které mohou představovat zásah do dobré pověsti osoby, mohou být tato posouzení nebo jednání porušením právní normy, které může vést ke vzniku odpovědnosti Společenství.

III. Kasační opravné prostředky

V průběhu roku 2009 bylo k Tribunálu podáno 31 kasačních opravných prostředků proti rozhodnutím Soudu pro veřejnou službu a 31 věcí bylo Tribunálem (kasačním senátem) ukončeno. Dvě z nich si zaslouží zvláštní pozornost.

Jednak v rozsudku ze dne 8. září 2009, *ETF v. Landgren* (T-404/06 P, dosud nezveřejněný) Tribunál potvrdil nový postoj Soudu pro veřejnou službu, podle něhož jakékoli rozhodnutí, jímž je vypovězena smlouva na dobu neurčitou, musí být odůvodněno, což Tribunál potvrdil na základě úvah opírajících se o požadavky služebního řádu úředníků a neoddělitelné vazby mezi povinností uvést odůvodnění a výkonem přezkumné pravomoci ze strany soudu zabývajícího se otázkami legality.

³⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. července 2000, *Bergaderm a Goupil v. Komise*, C-352/98 P, Recueil, s. I-5291, body 42 a 43.

Dále měl Tribunál v rozsudku ze dne 5. října 2009, *Komise v. Roodhuijzen* (T-58/08 P, dosud nezveřejněný) za to, že podmínky stanovené pro rozšíření působnosti společného systému zdravotního pojištění na druha/družku úředníka článkem 72 odst. 1 služebního řádu úředníků Evropských společenství nevyžadují, aby jiný než manželský svazek mezi úředníkem a jeho partnerem/partnerkou byl postaven na roveň manželství. Existence takového jiného než manželského svazku totiž vyžaduje pouze svazek dvou osob, které předloží doklad uznávaný členským státem potvrzující jejich status partnerů v jiném než manželském svazku, aniž by bylo třeba ověřovat, zda důsledky vyplývající ze svazku uzavřeného dotčeným úředníkem jsou podobné jako důsledky vyplývající z manželství.

IV. Návrhy na předběžná opatření

V průběhu roku 2009 bylo Tribunálu předloženo 24 návrhů na předběžná opatření, což představuje citelné snížení oproti počtu návrhů (58) podaných v předešlém roce. Soudce příslušný pro rozhodování o předběžných opatřeních v roce 2009 rozhodl o 20 návrzích na předběžná opatření, přičemž v roce 2008 rozhodl o 57 návrzích. Vyhověl jedinému návrhu na odklad provádění usnesením předsedy Tribunálu ze dne 28. dubna 2009, *United Phosphorus v. Komise* (T-95/09 R, nezveřejněné).

Věc, z níž toto usnesení vychází, byla součástí řady věcí, v nichž předseda v letech 2007 a 2008 zamítl šest návrhů na odklad provádění rozhodnutí, kterými bylo zakázáno uvádění určitých látek na trh, a to pro nedostatek naléhavosti z důvodu, že tvrzená újma nebyla ani nenapravitelná, ani dostatečně závažná vzhledem k tomu, že představovala méně než 1 % světového obratu skupiny, do níž náležely žalující společnosti. Jestliže v sedmém usnesení, vydaném ve věci *United Phosphorus* uznal soudce příslušný pro rozhodování o předběžných opatřeních bezprostředně hrozící nebezpečí vážné a nenapravitelné újmy, bylo tomu tak z důvodu okolností charakteristických pro projednávaný případ, tedy z důvodu krize, kterou bylo po měsíce postiženo světové hospodářství a jež ovlivňovala hodnotu četných podniků, jakož i jejich schopnost opatřit si likviditu. Skupina, do níž patřila navrhovatelka, přitom ztratila značnou část své hodnoty, což prokazovalo závažnost tvrzené újmy. Soudce příslušný pro rozhodování o předběžných opatřeních sice připustil, že samotná možnost podat žalobu na náhradu škody postačuje k potvrzení toho, že finanční újma je v zásadě napravitelná, avšak dodal, že není povinen „uplatňovat mechanicky a striktně“ příslušné podmínky, ale že mu přísluší s ohledem na okolnosti projednávaného případu určit způsob, jímž má být naléhavost ověřena.

V projednávaném případě soudce příslušný pro rozhodování o předběžných opatřeních vzal v úvahu zejména skutečnost, že souběžně se správním řízením, které vedlo k rozhodnutí o zákazu dotčených výrobků, navrhovatelka znovu podala svou žádost o povolení uvedených výrobků, a to v rámci nově zavedeného zrychleného řízení, které mohlo být uzavřeno jen několik měsíců po datu, k němuž bylo nařízeno stažení těchto výrobků z trhu, a v rámci něhož mohla uplatnit veškeré nové vědecké poznatky, které mohly být protiprávně opomenuty v řízení, které vedlo k přijetí rozhodnutí o zákazu. Podle soudce příslušného pro rozhodování o předběžných opatřeních by bylo nepřiměřené nechat zakázat uvedení na trh u výrobku, u něhož není nepravděpodobné, že by jeho uvedení na trh mohlo být povoleno jen o několik měsíců později. Některé skutečnosti mimoto naznačovaly, že navrhovatelčin návrat na dotčený trh bude obtížný vzhledem k tomu, že v rozhodném okamžiku pravděpodobně nebude disponovat dostatečným zdrojem dostupných zásob tohoto výrobku. Tento závěr byl s ohledem na vyvážení jednotlivých zájmů posílen konstatováním, že správním řízením bylo poněkud zdlouhavé, což dokazovalo, že Komise sama neshledala žádný důvod pro to, aby byl dotčený výrobek stažen z trhu co nejrychleji, jakož i okolností, že samo napadené rozhodnutí stanovilo lhůtu třinácti měsíců pro rozprodej stávajících

zásob, což ukazovalo, že používání výrobku skutečně nebylo takové povahy, že by představovalo závažné riziko pro veřejné zdraví. Byla uznána existence *fumus boni iuris* z důvodu, že se žaloba v hlavním řízení týká *prima facie* složitých a choulostivých otázek vyznačujících se vysokou techničností, které vyžadují hlubší přezkum, jenž není možno provést v rámci řízení o předběžných opatřeních, ale musí být předmětem řízení hlavního.

Pokud jde o podmínku naléhavosti, předseda Tribunálu v usneseních ze dne 25. května 2009, *Biofrescos v. Komise* (T-159/09 R, nezveřejněné); ze dne 10. července 2009, *TerreStar Europe v. Komise* (T-196/09 R, nezveřejněné) a ze dne 13. července 2009, *Sniace v. Komise*, (T-238/09 R, nezveřejněné) zamítl návrhy na předběžná opatření z důvodu, že navrhovatelé se omezili na uvedení pouhých hypotéz formou „nejméně příznivých scénářů“, které by nastaly v případě zamítnutí jejich návrhu, namísto poskytnutí konkrétních a přesných údajů podepřených detailními ověřenými dokumenty, které by prokazovaly situaci, v níž by se s nejvyšší pravděpodobností nacházeli, kdyby nebyla předběžná opatření přijata.

Ve věci, v níž bylo vydáno usnesení předsedy Tribunálu ze dne 24. dubna 2009, *Nycomed Danmark v. EMEA* (T-52/09 R, nezveřejněné), byl podnik, který měl v úmyslu požádat Komisi o registraci léčivého přípravku, na základě použitelné právní úpravy povinen obrátit se nejprve na Evropskou agenturu pro léčivé přípravky (EMA) za účelem získání potvrzení své žádosti. Vzhledem k tomu, že mu toto potvrzení bylo ze strany EMA odmítnuto, navrhl podnik nařízení předběžných opatření s cílem zabránit tomu, aby ho předstihl jiný farmaceutický podnik a získal registraci pro konkurenční výrobek. Soudce příslušný pro rozhodování o předběžných opatřeních tento návrh zamítl s tím, že újma způsobená zpožděním v uvedení dotčeného léčivého přípravku na trh má čistě hypotetickou povahu vzhledem k tomu, že předpokládá výskyt událostí, které jsou budoucí a nejisté: dosažení takového uvedení na trh není v žádném případě možné považovat za jisté, nýbrž závisí na tom, zda Komise udělí registraci, přičemž navrhovatelka měla pouze úmysl požádat o registraci poté, co úspěšně podstoupí řízení o potvrzení probíhající před EMA, a neuvedla pravděpodobnost konkrétního rizika, že bude v uvedení na trh předstížena konkurenčními podniky, přičemž ani neuvedla podniky, které již zahájily řízení o udělení registrace zastupitelného výrobku. Podobná byla situace ve věci, v níž bylo vydáno usnesení předsedy Tribunálu ze 27. ledna 2009, *Intel v. Komise* (T-457/08 R, nezveřejněné) týkající se určitých opatření přijatých v rámci řízení podle článku 82 ES. Navrhovatelka se před ukončením správního řízení před Komisí pokoušela vyloučit důsledky konečného rozhodnutí, které podle ní mělo být na závěr uvedeného řízení přijato při porušení jejího práva na obhajobu. Podle soudce příslušného pro rozhodování o předběžných opatřeních závisel vznik tvrzené újmy na budoucí a hypotetické události, a to na přijetí konečného rozhodnutí ze strany Komise, které by bylo pro navrhovatelku nepříznivé: nejenže přijetí takového rozhodnutí nebylo jisté, ale škodlivé následky, které by z něj případně vyplývaly, by nebyly nenapravitelné vzhledem k tomu, že by navrhovatelka měla možnost domáhat se jak zrušení tohoto rozhodnutí, tak pozastavení jeho výkonu.

V usnesení ze dne 23. ledna 2009, *Pannon Hőerőmű v. Komise* (T-352/08 R, nezveřejněné), které se týkalo rozhodnutí Komise, jímž bylo vnitrostátním orgánům nařízeno dosáhnout navrácení státních podpor považovaných za protiprávní, se soudce příslušný pro rozhodování o předběžných opatřeních vyjádřil k datu rozhodnému pro ověření podmínky přípustnosti týkající se naléhavosti a zdůraznil, že okolnosti způsobilé odůvodnit naléhavost musí být v zásadě prokázány na základě skutkového a právního stavu k okamžiku podání návrhu na předběžné opatření tak, jak je v tomto návrhu uveden. V projednávaném případě rozhodnutí Komise stanovilo, že uvedené orgány musí provést výpočet částky k navrácení za dodržení zvláštní metodiky, jež měla být určena zákonodárcem. K datu, kdy příjemce dotčených podpor podal návrh na odklad vykonatelnosti uvedeného rozhodnutí, však byly legislativní práce teprve ve stadiu návrhu zákona, jenž mohl být

předmětem změn při diskusích v parlamentu, takže dosud neexistoval konečný právní rámec, jenž by upravoval řízení o navrácení. Návrh na předběžné opatření tak byl považován za předčasný.

Soudce příslušný pro rozhodování o předběžných opatřeních se několikrát zabýval újmami finanční povahy, které byly údajně závažné a nenapravitelné. Ve výše uvedeném usnesení *United Phosphorus v. Komise* posoudil újmu, která byla navrhovatelce způsobena, tedy ztrátu podílů na trhu a klientely, jako čistě finanční a uvedl, že riziko nenapravitelné změny podílu na trhu uvedené navrhovatelky lze klást na roveň případu, kdy hrozí úplný zánik trhu odůvodňující přijetí navrhovaného předběžného opatření, pouze tehdy, je-li podíl na trhu, který může být nenapravitelně ztracen, dostatečně významný s ohledem zejména na charakteristické znaky skupiny, do níž patří dotčený podnik. Pokud jde o pojem „skupina“, vzal soudce příslušný pro rozhodování o předběžných opatřeních v usnesení ze dne 15. ledna 2009, *Ziegler v. Komise* (T-199/08 R, nezveřejněné, probíhá řízení o kasačním opravném prostředku) v úvahu hospodářský vztah mezi společnostmi sítě stovky úzce spjatých společností majících společné zájmy.

V oblasti zadávacího a výběrového řízení usnesení ze dne 23. ledna 2009, *Unity OSG FZE v. Rada a EUPOL Afghanistan* (T-511/08 R, nezveřejněné), jakož i výše uvedené usnesení *TerreStar Europe v. Komise*, umožnila předsedovi potvrdit nedávný vývoj judikatury³⁶ stanovením, že lze určit hospodářskou hodnotu újmy spočívající ve „ztrátě možnosti uspět se svou nabídkou“, přičemž touto hospodářskou hodnotou lze splnit povinnost úplné náhrady způsobené škody. Předseda tedy odmítl argument, podle něhož by tato újma byla nenapravitelná z důvodu nemožnosti ji kvantifikovat.

Konečně výše uvedená věc *Sniace v. Komise* se týkala návrhu na odklad vykonatelnosti rozhodnutí, jímž Komise nařídila vnitrostátním orgánům přikročit k tomu, aby od podniku, jenž byl příjemcem státní podpory považované za protiprávní, vyžadovaly její navrácení. Soudce příslušný pro rozhodování o předběžných opatřeních potvrdil judikaturu, podle níž navrhovateli přísluší v návrhu na předběžné opatření prokázat, že procesní prostředky, které mu k tomu, aby se bránil okamžitému navrácení sporné státní podpory, poskytuje použitelné vnitrostátní právo, neumožňují, zejména na základě jeho finanční situace, vyhnout se závažné a nenapravitelné újmě. Tato judikatura byla přejata v usnesení předsedy Tribunálu ze dne 8. června 2009, *Dover v. Parlament* (T-149/09 R nezveřejněné) a ve výše uvedeném usnesení předsedy Tribunálu *Biofrescos v. Komise* z důvodu zřejmé podobnosti mezi těmito případy. Ve věcech, v nichž byla vydána dvě posledně jmenovaná usnesení, se totiž návrhy na předběžná opatření týkaly jednak opatření, jimiž Evropský parlament usiloval o navrácení poslaneckých náhrad bezdůvodně vyplacených jednomu z poslanců, přičemž Parlament musel podat návrh na zahájení řízení o vymáhání náhrad před vnitrostátním soudem, a jednak rozhodnutí Komise, jímž bylo vnitrostátním orgánům nařízeno zahájit vymáhání dovozních cel dlužných určitým podnikem. Soudce příslušný pro rozhodování o předběžných opatřeních tedy dospěl k závěru o nedostatku naléhavosti vzhledem k tomu, že nic nenavštěvovalo tomu, že by vnitrostátní procesní prostředky, jichž mohli využít, navrhovatelům neumožňovaly vyhnout se obávané újmě.

³⁶ Usnesení předsedy Tribunálu ze dne 25. dubna 2008, *Vakakis v. Komise*, T-41/08 R, nezveřejněné.